

WATNO DUR
Nov./Dec., 1980
P.O. Box 67681 Stn. 'O'
Vancouver, B.C. V5W 3V2

2
"ONE-STOP" GROCERY CENTRE

Victoria Food Centre

FIGURE ON SAVINGS

WHEN YOU FOOD SHOP HERE

FRESH

*Vegetables from Fiji
Every Week*

**SPECIAL SHIPMENT
JUST ARRIVED**

**LARGE VARIETY OF
RECORDS & 8-TRACKS**

SPECIAL OFFER:

**ALL SIZES
HEAVY-
BOTTOM
PATILAS**

ਹਰ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਭਾਰੇ ਥੱਲੇ
ਵਾਲੇ ਪਤੀਲੇ ਦੀ ਸੇਠ

**CLEANLINESS
LOWEST PRICES — PURE & FRESH
QUALITY GROCERY ITEMS**

**5380 VICTORIA DRIVE [AT 38TH]
VANCOUVER
PH: 325-2933**

LITERARY & CULTURAL
MONTHLY OF PANJABI
THE WATNO DŪR

P.O.Box 67681 Stn.'O'
Vancouver, B.C. V5W 3V2

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਹਿੱਤਕ ਤੇ
ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਸਕ-ਪੱਤਰ

ਵਤਨੇ ਦੂਰ

P.O.Box 67681 Stn.'O'
Vancouver, B.C. V5W 3V2

<p>2nd Class Mail Reg. No. 3233 Canada-U.S.A. \$6.00 ANNUAL SUBSCRIPTION: Other SEA \$6.00 Countries AIR \$9.00</p>	<p>VOL. 9 NO. 83 NOV./DEC., 1980</p>	<p>All officeholders and members of WATNO DUR PUBLICATIONS (Reg'd.) past and present have been and are honorary associates of WATNO DUR.</p>
---	--	--

EDITOR:
Sadhu, 437-9014

ASSISTANT EDITOR:
Sukhwant Hundal, 321-9221

ADVERTISING EDITOR:
Karamjit Ghuman, 321-6081

CIRCULATION EDITOR
Amarjit Chahal, 581-0406

MANAGING EDITOR:
Paul Binning, 879-3339

ADVISER:
Ajmer Rodey, 438-7793
Surinder Dhanjal, 253-9711 (Windsor)

WATNO DUR REPRESENTATIVES:

- Raghubir Mand, 325-9564 Vancouver
- Iqbal Ramuwallia, Toronto
- Gill Avtar, Sherwood Park, Alta. (464-3851)
- Dave Jatana, Prince Rupert 627-7209
- Harnek Mann, Pr. George (564-6245)
- J. S. Aulakh, Mission (826-4888)
- Avtar Rodey, Quesnel (992-7578)
- Tej Sandhu, Quesnel (992-6775)
- Satwant Deepak, Edmonton 484-6423
- Kashmira Singh Chaman, Calgary
(248-2841)
- Jagdev S. Jatana, Fort Nelson (774-6308)

Surinder Kailay
9-D, Sarabha Nagar
Ludhiana 141001
Punjab, India

Jasbir Bath
19 Summertrees Ave. L4920D
Greasby Merseyside
Liverpool, England

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ :

ਕਹਾਣੀ : ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ, ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਾਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਚੰਡਾ

ਕਵਿਤਾ : ਸ਼ਾਹਿਰ ਕੁਪਿਆਣਵੀ, ਸਬੀਮ ਜਹਾਂਗੀਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਈ
ਹਰਸ਼ੀਤ ਟੋਪਗੀਆ, ਕੁਲਦੀਪ ਪੱਤਾ

ਲੇਖ : ਸਾਧੂ, ਸਾਥੀ ਕੁਪਿਆਣਵੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ

ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਚਰਚਾ : ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਜ਼ਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

‘ਵਤਨੇ ਦੂਰ’ ਦਾ ਮਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ
ਮਈ-ਜੂਨ 1981 ਵਿਚ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਲਿਖਾਰੀ-
ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ
ਭਾਰਤੀ ਨਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ
ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਤੇ ਤੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ
ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਾਰੀ-ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ
ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਲੇਖ ਆਦਿ
30 ਮਾਰਚ 1981 ਤਕ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ।
ਮੈਟੀਗੀਅਲ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਤੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪਤਾ:

ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਵਿਚ ਛੱਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ
ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ;
ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਕੀ ਹਨ।

ਦਿਹ ਕਾਨੇ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਮ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ
 ਸਤ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ
 ਵਿ ਮੁਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕਾਲ ਦਰਤਿਆ ਗਿਆ।
 ਸਾਊਥ ਸਟੇਟਸ ਵਿਚ 1866 ਤੋਂ 1875 ਤੱਕ
 ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ 3500 ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਾਨੇ ਜੋਕਾਂ ਦਾ
 ਕਾਲ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਖੰਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ
 ਕਾਲ ਕਾਨੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦਰਮਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਕੜਾਈ
 ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਨਿਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਿਆਂ ਵਿਚ
 ਕਬਜ਼ੇ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਜਿੱਤ ਲਏ ਸਨ।
 ਪਰ ਕੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਨਿਆਂ
 ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਨੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ
 ਮੁਹਿੰਮ ਕੜਾਈ ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਨਿਆਂ ਵੱਲੋਂ
 ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1919
 ਤੋਂ 1922 ਤੱਕ ਦੱਸ ਮਿਲੀਅਨ ਕਾਨਿਆਂ
 ਨੇ ਸਟਰਾਇਕਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ
 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਫੋਰਨ ਆਏ
 ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਚਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹਕੂਮਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵੱਲੋਂ
 ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੋਇਆ ਗਿਆ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ
 ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਕਾਲੇ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਤੋਂ ਵੱਧ
 ਸਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਕਾਲੇ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ
 ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਤੌਰ ਤੇ
 ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਊਥ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨਿਆਂ
 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ
 ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ
 ਮਿਲੀਅਨ (50 ਲੱਖ) ਸੀ ਸਾਰੇ ਸਾਊਥ ਵਿਚ
 ਤਸੱਦਰ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਫੌਜੀ ਦੀ ਤਾਰੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਕੜਾਈ ਵਿਚ ਕਾਨੇ
 ਖੁੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਏ ਤਾਂ ਕੜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ
 ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਸ ਕਰ ਫੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਜਕ ਕਬਜ਼ੇ
 ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਇਥੇ ਆਏ ਵੀ ਉਸ ਸਮਾਜਕ
 ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਾਨੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਾਲੇ
 ਕੈਨੇਡਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਵਰਨ ਕਈ
 ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਕੇਤਰਾਕਾ ਤਸੱਦਰ ਕੀਤਾ
 ਗਿਆ। ਕਈ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਵਰਤਿਆਂ 'ਚ
 ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆਂ
 ਖਾਣਾਂ ਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੱਖਤਾਂ ਕਾਲੇ
 ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ
 ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਜਕ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਤੁਲੇਖਾ
 ਕੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੱਤ ਵੱਧ ਅਮਰੀਕਾ
 ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਆਪਣੀ ਤੈਮ ਕਰੇਸੀ (ਜਿਹੜੇ
 ਲਈ ਇਹ ਵੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੜਾਈਆਂ ਕਰ ਹੋ ਗਏ)
 ਦੇ ਕੋਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਏ ਲਈ ਇਕ ਕੋਮ ਨੂੰ
 ਵੱਡੀ ਵਿਰੋਧ ਤੜਕਾ ਕੇ ਕੜਾਈ ਹੋਈ ਅਤੇ
 ਕੋਰ ਹੋਈ। ਸਾਊਥ ਕੈਨੇਡੀਆ ਵਿਚ ਕਾਲੇ
 1979-80 ਦੀ ਤਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਕੋ ਕੋਰ
 ਆਪਣੇ ਹੱਦ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ
 ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੋਲੇ ਤਗਤੀ ਦਾ ਕਰਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
 ਕੋ ਕੋਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਜਾ
 ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਟਾਊਨ ਵਿਚ
 ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ
 ਹੈ। ਉਹ ਗੱਠੇ ਇਸ ਵਰੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ
 ਕੋਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ
 ਕੈਨੇਡੀਆਂ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਇਹ ਕੱਲ ਤੱਲ ਚੁੱਕੇ
 ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ
 ਕੀਤੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕੀਤੀਆਂ ਤੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਕੋਰ
 ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਕੋਰ
 ਵਿਚ ਇਸ ਵਰੇ ਸਹਿ ਇੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ
 ਹੀ ਇਕ ਤਾਰਤ ਕੋਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਵਧੀਕ ਤਾਰਤ
 ਤੋਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਰ
 ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਿਆਂ
 ਉਪਰ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਫੌਰ ਇਹਨਾਂ
 ਵਿੱਚੋਂ "ਕੋਮਿਊਨਿਸਟ" ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਹਿਟਲਰ
 ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਦੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਹੁਣ

ਫੌਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ
 ਦਾ ਤੌਰ ਹੈ ਉਹਦੇ ਲਈ ਉਹ ਕੋ ਕੋਰ ਕੈਨੇਡਾ
 ਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਰ ਕਾਲੇ
 ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਫੌਰ ਪਾਠੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ,
 ਅਮਰੀਕਾ, ਕੋਰਮਨੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਸਟਰੇਲੀਆ
 ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਹਿ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਇਹ ਕੋ ਕੋਰ ਕੈਨੇਡਾ
 ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਤੇ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ
 ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਮਿਲੀਅਨ ਸੀ ਤਾਂ
 ਈ. ਸੀ. ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਛੇ 600 ਮੀ।
 ਇੰਦੇ ਸਮਕੇਤਦਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
 40000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀ। ਈ. ਸੀ. ਦੀ ਉਸ
 ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਰੀ ਜਿਹੀ ਵੱਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇਕ
 ਹਕੂਮਤ ਉਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ
 ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਸਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੀ
 ਵੱਡੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਨੇਡਾ
 ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਕੂਮਤ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ
 ਹੋਈ ਇਸ ਵਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
 ਦੀ ਕੋਰੀ ਸੁੱਕ ਗਈ ਸੀ। ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ
 ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੋਰਨ ਕਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਰ
 ਪਾਠੀ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਕਾਫੀ ਮੰਦ
 ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਇਥੇ
 ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਚਾਲਾ ਵਧਦਾ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ
 ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਫੌਰ ਉਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
 ਇਹ ਸੱਤ ਵੱਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ
 ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਮਾਸੀ ਕਾਰਨ ਹਨ।
 ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਰੀ ਕੋਰ ਕੈਨੇਡਾ
 ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਕੋਰੀ ਹੈ।
 ਹੁਣ ਕੋ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਹੋ ਆਇਆ
 ਤਾਂ ਕੋ ਕੈਨੇਡਾ ਕੈਨੇਡਾ ਈ. ਸੀ. ਵਿਚ ਵੀ ਵਧੇਗੀ।
 ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਇਆ
 ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਨਰੋਤ ਫੌਜੀ
 ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਖਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਥੇ ਤਾਰਤੀ
 ਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੋਰ ਦੇ ਗੈਰ-ਕੋਰ
 ਕੋਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ
 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਾਫ ਜਾਗ ਹੈ
 ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿਸਾਲ
 ਬਣਾਉਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਸਰ ਪਿਛੇ ਕੋ ਕੋ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ -
 ਜਾਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਕੀ ਹਨ ਤੇ
 ਆਪਣੇ ਕਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਸ਼ ਕੋਰ
 ਹਨ। ਤੇ ਕੋਰੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ
 ਉਹਦੇ ਵਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਈ. ਸੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ
 ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਏ ਇਹ ਗੱਤ ਗਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ
 ਸਾਡੀ ਤੈਮ ਕਰੇਸੀ ਕੋਰੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਰ ਤੇ
 ਆਪਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੀ ਮਾਫ਼ਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ
 ਕੀ ਮੰਦਚਾਲਾ ਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਾਲੇ
 ਕੋਰ ਇਸ ਤੈਮ ਕਰੇਸੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।
 ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕੋ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ
 ਵਿੱਚੋਂ ਪਕੜਿਕ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਸਾਨ ਦੇ ਕੋਰ
 ਗੱਲ ਕੋਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਕੈਨੇਡੀ ਕੋਰ ਤੇ ਗੱਲ
 ਕੋਰ ਵਿੱਚ ਉਪਰ ਮੰਦਚਾਲਾ ਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
 ਹੈ। ਪਰ ਕੋਰ ਕੋਰ ਕੋਰ ਪੁਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ
 ਕੋਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਰੋਤ ਉਗਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹੋ
 ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਰ ਹੋਰ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਰੇ ਤੁਸੀਂ
 ਇੰਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਹੋ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ
 ਤੋਰ ਤੇ ਕੋਰੀ ਕੋਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋ ਕੈਨੇਡਾ ਕੈਨੇਡਾ
 ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ
 ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਇਸ ਵਰੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇ
 ਕੋਰ ਦਾ ਮੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਰ ਵਰਗੇ
 ਵਿਚ ਪਈ ਫੌਰ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ
 ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਵਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
 ਵਿਚੋਂ ਕਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਰ ਪਾਠੀ ਕਈ ਵਰਗੀਆਂ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਣ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਈ
 ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਗ
 ਫੈਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਯੀ ਨਵਰਤ ਨਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣੀਆਂ
 ਹਨ। ਸ਼ੁੱਠ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਖ਼ਲਾਫ਼
 ਵੀ ਹਨ। ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਵੀ। ਇਹ
 ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵੱਡੇ, ਬੰਨਟ ਨਾਂ ਹੋਣ
 ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਹਨ। ਇਹ ਤੋਂ
 ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ
 ਸੋਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਹੋਲ ਨਿਰਾਉਣੇ ਹਨ। ਜਦ
 ਇਹਨਾਂ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ
 ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਸ਼ੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ
 ਵਿਆਮਨ ਸੁਖ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬੰਗਾ
 ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਕਿਆ
 ਹੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ
 ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁ ਕੁ ਕਲੱਕਸ ਕਲੋਨ ਤੇ ਇਹਦੇ
 ਵਰਗੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ
 ਈਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ
 ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਪਰ
 ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ
 ਸਿਹਤ ਸੁਖ ਤੋਂ ਫੁੱਲਣੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਲ
 ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ
 ਦੇ ਪੁਲ ਨੂੰ ਲਈ ਜ਼ਬੋਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਹਲੀ ਸਮ
 ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਲੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
 ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੁਲ ਲਈ ਜ਼ਬੋ-
 ਰਤ ਹੋਣਾ ਨਿਰਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ
 ਪੁਲਿਕ ਦਬਾਅ ਕੱਢੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
 ਵਿੱਚੋਂ ਕਲੋਨ ਪਾਸ ਕਰ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ
 ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹੇ
 ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸਿਦਤ ਨਾਲ
 ਨਾਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੁਦ
 ਜ਼ਬੋਰਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ELITE TAILORS

ਈਲਾਈਟ ਟੇਲਰਜ਼

ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੈਡੀਮੇਡ ਕਪੜੇ ਗਰਮ ਅਤੇ
 ਵੈਲਵਟ ਦੇ ਸੂਟ, ਜੈਕਟਾਂ, ਖੁਲ੍ਹੀ ਮੋਗਰੀ ਦੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੂਟ
 ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸ਼ੋਮ ਰੂਮ 'ਚ ਆਓ

WE CARRY GOOD SELECTION OF MEN'S SUITS,
 JACKETS PANTS, SHIRTS, SHOES AND ACCESSORIES.
 ALSO BOYS PANTS & SUITS.

PLUS MANY OTHER ITEMS ON SPECIAL
 WE CARRY UNIFORMS FOR SOCCER, FIELD HOCKEY,
 BASEBALL & FOOTBALL

ਦਰਬਨ ਦਿਓ ਜਾਂ ਫੁਨ ਕਰੋ

OPEN EVERYDAY INCLUDING SUNDAY.
 SUNDAY HOURS: 11.00 A.M. TO 4.00 P.M.

ELITE TAILORS
4219 MAIN STREET

PHONE: 872-2276 [AT 26TH AVE.]
 [NEXT TO VANCITY]

If you are looking for
 *Quality
 *Quality
 *Price
 * After sale service when
 buying your car contact
Kuldip S. Jhand

ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਖ਼ੀਦਟੀ ਜਾਂ
 ਟਰੇਡ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖ਼ੀਦਟ
 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਕੁਲਦੀਪ ਝੰਡ
 ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੁਨ ਕਰੋ

Office
521-7731
 Res. 524-4137

WESTMINSTER
CHEVROLET-
OLDSMOBILE
 12 th Ave. at Queens Ave
 New West Minster

PAUL'S PLUMBING & ELECTRICAL SUPPLY

PLUMBING & BATHROOM
 FIXTURES & SUPPLIES
 HOT WATER TANKS
 HOT WATER HEATING &
 SUPPLIES

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ
 ਪਲੰਬਿੰਗ, ਗਿੰਟਿੰਗ ਤੇ ਵਿਜਲੀ ਦੇ ਕਮਰ
 ਦਾ ਸੰਦਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਓਮ ਪਾਲ
 ਵਲੋਂ 32 ਅੰਬਲਿਊ ਲਾਗੇ 4774 ਮੇਨ
 ਸਟਰੀਟ ਤੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਏ, ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਗੱਲ
 ਥਾਤ ਕਰੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਯੁਪਤ ਕਰਨ
 ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ।

872 3118

English - Punjab - Hindi Spoken
 4774 Main St (at 32nd)
 Vancouver ● 872-3118
 Open Sunday — Parking at rear.

ਝੋਂਪੜੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਬੁਝੀ ਹੋਈ ਧੂਣੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਵਾਨ ਬਹੂ ਬੁਧੀਆ ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਬਹਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਜਿਹੀ ਦਿਲ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਕਾਲਜਾ ਫੜ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ, ਕੁਦਰਤ ਸੰਨਾਟੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਹੋਈ, ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਖੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਘੀਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਲਗਦਾ ਏ ਬਚੁਗੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨੱਠ ਭੱਜ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਆ।"

ਮਾਧੋ ਚਿੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਜਲਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀ? ਦੇਖ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂ?"

"ਤੂੰ ਬੜਾ ਬੇਦਰਦ ਐਂ। ਸਾਲ ਭਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਉਸੇ ਨਾਲ ਏਡੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ।"

"ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਤੜਫਨਾ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ।"

ਚਮਾਰਾਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਸੀ ਤੇ ਸੀ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ। ਘੀਸੂ ਜੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ। ਮਾਧੋ ਏਡਾ ਕੰਮ-ਚੋਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਘੰਟਾ ਭਰ ਚਿਲਮ ਪੀਂਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦਾਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉੱਕਾ ਸਹੁੰ ਸੀ। ਜਦ ਦੋ ਚਾਰ ਫਾਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਘੀਸੂ ਦਰਖਤ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲੱਕੜੀਆਂ ਤੋੜ ਲਿਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੇਚ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪੈਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਦੋਨੋਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਮਿਹਨਤੀ ਬੰਦੇ ਲਈ ਪੰਜਾਹ ਕੰਮ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਦੇ ਜਦੋਂ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਸਥਰ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਧੀਰਜ ਲਈ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੋੜ ਨਾ ਪੈਂਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਜੀਵਨ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੋ ਚਾਰ ਭਾਂਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨੰਗ ਢੱਕ ਕੇ ਜੀਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ਕਰਜ਼ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਹੋਏ। ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਮਾਰ ਵੀ ਖਾਂਦੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਗ਼ਮ ਨਹੀਂ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੀਨ ਇਨੇ ਸਨ ਕਿ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਆਸ ਨਾ ਹੋਣ ਉਤੇ ਵੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਮਟਰ ਆਲੂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਟਰ ਜਾਂ ਆਲੂ ਪੱਟ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਭੁੰਨ ਭਨਾ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਜਾਂ ਦਸ ਪੰਜ ਗੰਨੇ ਪਟ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੂਪਦੇ। ਘੀਸੂ ਨੇ ਇਸੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਕੱਟ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਮਾਧੋ ਵੀ ਚੰਗੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਂਗ ਪਿਉ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਧੂਣੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਆਲੂ ਭੁੰਨ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਪੱਟ ਲਿਆਏ ਸੀ। ਘੀਸੂ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਧੋ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਔਰਤ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਬਹੂ-ਟਿਕਾਣਾ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਘਾਹ ਖੱਤ ਕੇ ਜਾਂ ਚੱਕੀ ਪੀਹ ਕੇ ਸੇਰ ਭਰ ਆਟੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਬੇਗ਼ੈਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਜ਼ਕ ਭਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਉਹ ਆਈ ਸੀ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਆਰਾਮ ਤਲਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਆਕੜਨ ਵੀ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੋਜ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੁਗਣੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮੰਗਦੇ। ਉਹ ਔਰਤ ਅਜ ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਾਇਦ ਇਸੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੋਣ। ਘੀਸੂ ਨੇ ਆਲੂ ਕੱਢ ਕੇ ਫਿੱਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਉਸ ਦਾ?"

ਕਫ਼ਨ

ਪ੍ਰੇਮ ਤੀਰ

ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਚੰਬੜ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਏ ਹੋਰ ਕੀ ? ਇਥੇ ਤਾਂ ਹਥੇਲਾ ਜਾਂ ਝਾੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ।"

ਮੱਧ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘੀਸੂ ਨੇ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਹਿੱਸਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ । ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ।"

"ਡਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਜੋ ਇਥੇ ਹਾਂ ?"

"ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਨਾ ।"

"ਮੇਰੀ ਔਰਤ ਜਦੋਂ ਮਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤਕ ਉਸ ਦੇ ਕੱਲੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਿੱਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਰਮਾਏਗੀ ਨਹੀਂ ? ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਜ ਉਸ ਦਾ ਨੰਗੇਜ ਦੇਖਾਂ । ਉਸ ਨੂੰ ਤਨ ਦੀ ਸੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ । ਮੈਂਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥ-ਪੈਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੇਗੀ ।"

"ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਾਲ ਬੱਚਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਸੁੰਢ, ਗੁੜ, ਤੇਲ, ਕੁਝ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ।"

"ਸਭ ਕੁਝ ਆ ਜਾਉਗਾ । ਰੱਬ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਹੀ । ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਇਕ ਪੰਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਉਹੀ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਦੇਣਗੇ । ਮੇਰੇ ਨੇ ਲੜਕੇ ਹੋਏ, ਘਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ । ਪਰ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ।"

ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਣਾ ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਨਵਾਨ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਅਚਰਜ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਖ਼ੁੰਗੇ ਘੀਸੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਗੂਣੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਹਲੜਾਂ ਦੀ ਚੰਡਲ ਚੋਕੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ । ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡਲ ਚੋਕੜੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ । ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਪਰਧਾਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਵਲ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉਂਗਲਾਂ ਉਠਾਦਾ ਸੀ । ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਹੱਡ-ਭੇਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਲਤਾ ਅਤੇ ਦੀਨਤਾ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਬੇਜਾ ਫਾਇਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਂਦੇ । ਦੋਵੇਂ ਆਲੂ ਕੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਜਲਦੇ ਜਲਦੇ ਖਾਣ ਲੱਗੇ । ਕਲ੍ਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਸੀ । ਇੰਨਾ ਸਥਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇਣ । ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਸੜੀਆਂ । ਛਿਲੇ ਹੋਣ ਉਤੇ ਆਲੂ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ, ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਅੰਦਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਜੀਭ, ਹਲਕ ਤੇ ਤਾਲੂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਅੰਗਾਰੇ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੈਰੀਅਤ ਇਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ । ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ।

ਘੀਸੂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਠਾਕਰ ਦੀ ਬਰਾਤ ਯਾਦ ਆਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗਿਆ ਸੀ । ਉਸ ਦੀ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਜੋ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਯਾਦ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਸੀ । ਬੋਲਿਆ, "ਉਹ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ । ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪੂਰੀਆਂ ਖਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਸਭ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪੂਰੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਜੋ ਅਸਲੀ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਸਨ । ਚਟਨੀ, ਰਾਇਤਾ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁਰਜੀ ਇਕ ਤਰੀ ਵਾਲ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀ, ਦਹੀਂ, ਚਟਨੀ, ਮਿਠਾਈ ਹੁਣ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਉਸ ਰੋਟੀ ਉਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਵਾਦ ਆਇਆ । ਕੋਈ ਰੋਕ ਟੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਚੀਜ਼ ਚਾਹੇ ਮੰਗ ਲਓ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਚਾਹੇ ਖਾਓ । ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਏਨਾ ਖਾਧਾ, ਏਨਾ ਖਾਧਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਪੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਰੋਸਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਪਤਲਾਂ ਉਤੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਗੋਲ ਗੋਲ ਖੁਸਬੂਦਾਰ

ਫੁਕਰੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ੀਤ ਏਧਰੀਆ

ਮੈਂ ਸਾਂਝ ਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ
ਤੇ ਸਿਦਕ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ
ਲਿਫ ਲਿਫ ਕੇ ਉੱਠੀ
ਤੇ ਉੱਠ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰੀ.....
ਤੂੰ ਨਿੱਜੀ ਮੁਠਾਦਾਂ
ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇਤਕਾਦਾਂ ਦੀ ਉੜ ਵਿੱਚ
ਖੜੁ ਖੜੁ ਕੇ ਲਿਟਿਆ
ਤੇ ਝੁਕ ਝੁਕ ਕੇ ਤੁਰਿਆ
ਲਖਣਦਾ !
ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਲੋਗ ਬੜਾ ਰਾਣਾਂ
ਤੇ ਟੱਥਵਾਂ ਵੀ
ਪਰ ਵਿੱਚੋਂ ਤੂੰ ਹੀਠਾ ਈ ਐਂ
ਪੀਠੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪਿੱਠੇ ਘੜੇ ਵਾਗਾ
ਚੰਦਰਿਆ !
ਤੇਰੇ 'ਚ ਖੁਦਗਾਜ਼ੀ ਵੀ ਏ
ਤੇ ਮਨ ਮਾਜ਼ੀ ਵੀ
ਵੇ ਵੱਗੀ ਧੁੱਪ ਦਾ ਸੀਹਾ ਸੇਕਣ ਵਾਲਿਆ !
ਕਦੇ ਵੀ ਠਰ ਨਹੀਂ ਭੱਜਾ
ਤੇਰੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸੀਤ ਤੋਈ ਨੀਤ ਦਾ
ਤੂੰ ਚੰਦਰਾ ਚਿੱਲੇ
ਕਿ ਮੈਂ ਠਿਠਾ ਦੀ ਪੜੀ ਬਣ ਕੇ ਬੱਝੀ ਰਹਾਂ
ਤੂੰ ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਲਾਠੀ ਚੁੰਢੀ ਤਾ ਲਿਆ ਕਰਾਂ
ਆਪਣਾ ਜੀ ਕਾਹਾ ਕਰਨ ਲਈ
ਅੱਗ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਕੇ ਆਪੇ ਬੜ੍ਹੇਣ ਵਾਲਿਆ
ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮਾਰੀ ਨੂੰ
ਅੱਕ ਚਬਾਉਣ ਵਾਲਿਆ !!
ਉੱਠੋ ਮੈਂ ਉਥੇ ਜ਼ੈਮੀ ਸਾਂ
ਹੁਣ ਏਥੇ ਮੈਂ ਅੱਥਾ ਬੋਲੀਆ ਨੇ
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਟੋਰਿਆ ਗਾ ਜਾਂਦਿਆਂ
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਜੋਹਿਆ ਵਾ ਧਾਂਦਿਆਂ
ਬੜਾ ਮੁਸਕਰਾ ਐ ਕੁਠਰ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਤੋਵਾ
ਬਹੁਤ ਕਰਨ ਐ ਇਹਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਣਾ ਵੀ
ਪਰ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹਾਗਿਜ਼ ਨਹੀ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਟੂਣੇ ਹਾ ਨੂੰ
ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਭਾਮ ਭੁਲੇਖੇ
ਪੂੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੀ.....

10 ਕਚੋਰੀਆਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਪੱਤਲ ਉਤੇ ਹੱਥ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਹਨ ਕਿ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੇ ਹੱਥ ਧੋ ਲਏ ਤਾਂ ਪਾਨ ਇਲਾਇਚੀ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕਿੱਥੇ ਸੂਰਤ ਸੀ? ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਝਟਪਟ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਥਲ ਉਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਏਡੇ ਦਰਿਆ ਦਿਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਉਹ ਠਾਕਰ।"

ਮਾਧੋ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਵਾਉਂਦਾ।"

"ਹੁਣ ਕੋਈ ਕੀ ਖੁਆਉਗਾ? ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਚਤ ਦੀ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਉਤੇ ਖਰਚ ਨਾ ਕਰੋ। ਕ੍ਰਿਆ-ਕਰਮ ਉਤੇ ਖਰਚ ਨਾ ਕਰੋ। ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਸਮੇਟ ਸਮੇਟ ਕਿਥੇ ਰਖੋਗੇ? ਸਮੇਟਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਂ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਫ਼ਾਇਤ ਸੁਝਦੀ ਹੈ।"

"ਤੇ ਵੀਹ ਕੁ ਪੂਰੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ?"

"ਵੀਹ ਤੋਂ ਵਧ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ।"

"ਮੈਂ ਪੰਜਾਹ ਖਾ ਜਾਂਦਾ।"

"ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ। ਚੰਗਾ ਪੱਠਾ ਸੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਵੀ ਨਹੀਂ।"

ਆਲੂ ਖਾ ਕੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਪੂਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਧੋਤੀਆਂ ਉਤੇ ਲੈ ਕੇ ਵਿੱਡ ਵਿਚ ਗੱਡੇ ਦੇਈ ਉਹ ਸੈਂ ਰਹੇ। ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਬੜੇ ਬੜੇ ਅਜਗਰ ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਮਾਰੀ ਪਏ ਹੋਣ।

ਅਤੇ ਬੁਧੀਆ ਹੁਣ ਤਕ ਕਰਾਹ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਵੇਰੇ ਮਾਧੋ ਨੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਠੰਢੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਭਿਣਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਥਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਦੇਹ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਲਥ ਪਥ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਾਧੋ ਭੱਜਿਆ ਘੀਸੂ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰਨ ਤੇ ਛਾਤੀਆਂ ਪਿਟਣ ਲੱਗੇ। ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰੋਣਾ ਹੋਣਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਦੌੜੇ ਅਏ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਣ ਲੱਗੇ।

ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੋਣ ਪਿੱਟਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਫ਼ਨ ਤੇ ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦੀ ਇਉਂ ਅਣਹੋਂਦ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਲ੍ਹ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਮਾਸ ਦੀ।

ਪਿਓ ਪੁੱਤਰ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ (ਸਰਦਾਰ) ਕੋਲ ਗਏ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਕ ਕੇ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਵਾਇਦੇ ਉਤੇ ਕੰਮ ਉਤੇ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਰੋਂਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਿਤੇ, ਦਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।"

ਘੀਸੂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਭਰ ਕਿਹਾ, "ਮਰਕਾਰ ਬੜੀ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਮਾਧੋ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਮਰ ਗਈ। ਰਾਤ ਭਰ ਤੜਫਦੀ ਰਹੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦਗ਼ਾ ਦੇ ਗਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਮਾਲਿਕ। ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ। ਘਰ ਉਜੜ ਗਿਆ। ਆਪ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹਾਂ ਹੁਣ ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੌਣ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਖਿੱਲੇ ਲਗਾਉਗਾ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਉਤੇ ਲਗ ਗਿਆ। ਆਪ ਦੀ ਦਯਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਕੀਹਦੇ ਦਵਾਰੇ ਜਾਵਾਂ?"

ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦਿਆਲੂ ਸੀ। ਪਰ ਘੀਸੂ ਉਤੇ ਦਯਾ ਕਰਨੀ ਕਾਲੇ ਕੰਮਲ ਉਤੇ ਰੰਗ ਵੜ੍ਹਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਜੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਈ ਆਖ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜਾਹ ਭਜ ਜਾਹ ਇਥੋਂ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਬੁਲਾਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਲੱਭ ਪਈ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਾਮ ਖੋਰ ਕਿਤੇ ਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ

ਸੂਰਜ ਤੇ ਯੂਠਾਂਦੇ ਰਵਿੰਦਰ ਰਈ

ਹਵਾ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ,
ਉਸ ਤਰਫ ਤੂੰ ਹੀ ਤੋਵੇਂਗੀ।
ਸੂਰਜ ਵੀ ਉਸ ਤਰਫ ਹੀ ਹੈ!
ਮੈਂ ਵੇਹਾਂ ਵਲ ਪਿੱਠ ਭੁਆ,
ਤਾਂ ਪਿਆਸਾ ਹਾਂ ਪਰਠਾਏ ਨਾਪਦਾ।
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਗੀ ਕਿਹਾ ਹੈ:
"ਇੰਜ ਨਾਂ ਆਇਆ ਕਰ।"
ਪਰਠਾਇਆਂ ਦੀ ਪਰਠ ਵੀ
ਕੋਈ ਖੇਤ ਹੈ?
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਤੋਵੇਂਦਾ,
ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤਲੇ।
ਆਪਣੇ ਜਿਹਨ 'ਚ ਏਟ ਖੋਤ ਲੈਣੇ,
ਦਿਲ ਨੂੰ ਤੂੰ ਨਾ ਵੇਣਾ ਪਿਆਸ ਦਾ।
ਕੋਰਕ ਕਿਰਲੀ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਤੋਈ
ਤੜਪਦੀ
ਯੂਠ ਵਿਚ ਯੂੰ ਵੇਖਣਾ:
ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ -
ਆਸ ਦਾ!

ਹਵਾ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ,
ਉਸ ਤਰਫ ਤੂੰ ਹੀ ਤੋਵੇਂਗੀ!

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਕੋਲਕਾਤਾ (ਪ੍ਰਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵਲੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਡੇਵਟੇ ਇਕੱਠੇ
ਅਸਾਂਗਵਧੂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸੰਗ੍ਰਹਮੀ ਬੋਲ
(ਸੰਪਾਦਕ: ਟੀਦਾਰ ਸੇਤਾਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਟੋਲ)
ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਠੇਠ ਲਿਖੇ ਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਾ
ਸਕਦੀ ਹੈ:

- * ਕਲੈਕਟਿਵ ਬੁੱਕ ਸਰਵਿਸ, ਐੱਸ.ਸੀ.ਓ: 57, 58, 59,
ਕੋਰਟਰ 17C, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
- * ਪੀਪਲਜ਼ ਬੁੱਕ ਸਟਰ, ਗੋਗਾ, (ਟਰੀਟਰੋਟ)
- * ਚਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਠੇਰੂ ਪੁਸਤਕਸ਼ਾਲਾ
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨਿਵਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- * ਵੇਆਥਾ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਸੰਗ੍ਰਹਮ (ਨਵਾਂ ਸਾਹਿਤ)
- * ਸਕੱਤਰ- ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਕੋਲਕਾਤਾ -
144526 (ਪ੍ਰਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)
ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕੀਤੀ ਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੀ ਵਿਚ ਕੁੜ੍ਹਦਿਆਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ। ਪਰ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਬੋਝ ਲਾਹਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜਦ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਣੀਏ — ਮਹਾਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੱਸਲਾ ਪੈਂਦਾ? ਘੀਸੂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਵੰਡੋਰਾ ਵੀ ਪਿੱਟਣਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋ ਆਨੇ ਦਿੱਤੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਾਰ ਆਨੇ। ਇਕ ਘੱਟੇ ਵਿਚ ਘੀਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਾਸੀ ਚੰਗੀ ਰਕਮ ਜਮਾਂ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲਕੜੀਆਂ। ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਘੀਸੂ ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੱਢਣ ਲੈਣ ਗਏ। ਇਧਰ ਲੋਕ ਬਾਂਸ ਬੂੰਸ ਵੱਢਣ ਲੱਗੇ।

ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਰਮ ਦਿਲ ਔਰਤਾਂ ਆ ਆ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਦੇਖਦੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਕਸੀ ਉਤੇ ਦੋ ਹੰਝੂ ਕੇਰ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਘੀਸੂ ਬੋਲਿਆ, "ਲੱਕੜੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਹੈਂ ਮਾਧੋ।"

ਮਾਧੋ ਬੋਲਿਆ, "ਹਾਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ ਹੁਣ ਕੱਢਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

"ਤਾਂ ਚਲ ਕੋਈ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਕਢਨ ਲੈ ਲਈਏ।"

"ਹਾਂ ਹੋਰ ਕੀ। ਸਸਕਾਰ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਕਢਨ ਨੂੰ ਕੋਣ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।"

"ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੁਰਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਤਨ ਵੱਕਣ ਨੂੰ ਚੀਥੜੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਉਤੇ ਨਵਾਂ ਕੱਢਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

"ਕੱਢਣ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜਲ ਹੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਹੋਰ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।

ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ। ਕਦੇ ਇਸ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਗਏ, ਕਦੇ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਦੇਖੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜ਼ਰਿਆ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਥਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਠੇਕੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਥੀ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦੁਚਿਤੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਖੜੇ ਰਹੇ ਫਿਰ ਘੀਸੂ ਨੇ ਗੱਦੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਹ ਜੀ ਇਕ ਬੋਤਲ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿਓ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਸਲੂਣਾ ਤੇ ਤਲੀ ਹੋਈ ਮੱਛੀ ਵੀ ਲਈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਕਈ ਕੁੱਜੀਆਂ ਤਾਬੜ ਤੌੜ ਪੀਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਘੀਸੂ ਬੋਲਿਆ, "ਕਢਨ ਪੋਣ ਨਾਲ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ? ਆਖਿਰ ਜਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਬਹੁ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ।"

ਮਾਧੋ ਆਸਮਾਨ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਬੋਲਿਆ, ਮਾਨੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। "ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਣ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ।"

"ਬੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਕੋਲ ਧਨ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਡਾਉਣ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਡਾਉਣ ਨੂੰ ਕੀ ਹੈ?"

"ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਵੇਂਗਾ? ਲੋਕ ਪੁੱਛਣਗੇ ਨਹੀਂ, ਕੱਢਣ ਕਿਥੇ ਹੈ?"

ਘੀਸੂ ਹੱਸਿਆ, "ਓਇ ਆਖ ਦਿਆਂਗੇ ਰੁਪਏ ਲੋਕ ਨਾਲੋਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਬਹੁਤ ਲੱਭੇ, ਪਰ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਉਹੀ ਰੁਪਏ ਦੇਣਗੇ।"

ਮਾਧੋ ਵੀ ਹੱਸਿਆ। ਇਸ ਅਨਚਾਹੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਉਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਸੀ ਬਚਾਰੀ। ਮਰੀ ਤਾਂ ਖੂਬ ਖਿਲਾ ਪਿਲਾ ਕੇ।"

ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਘੀਸੂ ਨੇ ਦੋ ਸੇਰ ਪੂਰੀਆਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ। ਚੜਨੀ ਅਚਾਰ, ਕਲੇਜੀ, ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਮਾਧੋ ਫਟਾ ਫੁਟ

ਦੋ ਗਜ਼ਲਾਂ

ਸਲੀਮ ਜਹਾਂਗੀਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)

(1)

ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਵੀ, ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ,
ਤੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੁਖ ਝੱਲੀ ਪਾਏ, ਪੁਤਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ।

ਕੁਝ ਕੁਆਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਰਲ ਕੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਪੀਘਾਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ,
ਕੱਖ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਕੁਝ, 'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਬਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ।

ਜੇਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨਹੁੰਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਰਚਦਾ ਰਹਿਨਾ,
ਸਥਾਹ ਵਿਚ ਨੱਪ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਪੋਟੇ, ਡਵੀਆਂ ਬਲਮਾਂ ਢਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ।

ਮਿਸਰ ਦਿਆਂ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਉਡੀਕਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀਆਂ ਚਿਣਗਾਂ,
ਯੂਸਫ ਦੇ ਕੁੜਤੋਂ ਦੀਆਂ ਲੀਰਾਂ, ਇਬਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ।

ਏਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜੇ,
ਜਿਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ ਫਿਰਦਾ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਵੀ।

(2)

ਬਾਹਰੋਂ ਪੱਕੇ ਪੀੜੇ ਦਿਸਦੇ ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਕਿਨਾਰੇ ਵਿਚੋਂ,
ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਨੇ ਨਿਕਲ ਆਉਣਾ ਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਚੌਕ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਭ ਮੈਨੂੰ ਸੰਗਸਾਰ ਕਰੋ,
ਮੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿਓ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਏਸ ਖਸਾਰੇ ਵਿਚੋਂ।

ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਬਘਿਆੜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ, ਅਰਛਾਂ ਤੀਕਰ ਬਾਹਰਾਂ ਨੇ,
ਨਿਬੂ ਵਾਂਗ ਨਚੌੜੀ ਹੋਈ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚੋਂ।

ਮਸਜਦ ਦੇ ਵਿਚ ਟੁਟ ਗਈ ਸੀ ਨਿਯਤ ਕਈ ਨਮਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ,
ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਹੱਠਾਂ ਢਾਲ ਮਨਾਰੇ ਵਿਚੋਂ।

ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੋੜੇ ਦੇ ਗੁੱਟ ਗਾਨਾ ਤੇ ਨਾਂਹ ਬੰਨ੍ਹੋ,
ਰਾਇਓ! ਜੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚੋਂ।

ਜੇਏ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਬਦਲੇ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ:

- i) ਨਵਾਂ ਪਤਾ
 - ii) ਚਿੱਠੇ ਨੰਬਰ
 - iii) ਪੋਸਟਲ ਕੋਡ ਨੰਬਰ
 - iv) ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ
- ਆਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ।

12 ਦੁ ਪੱਤਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਆਇਆ। ਪੂਰਾ ਡੇਢ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਪੈਸੇ ਬਚੇ।

ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਵਕਤ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਪੂਰੀਆਂ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੇਰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਨਾ ਜਵਾਬ ਦੇਹੀ ਦਾ ਖੰਫ ਸੀ, ਨਾ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਫਿਕਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ।

ਘੀਸੂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ?"

ਮਾਧੋ ਨੇ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ, "ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੱਬਾ ਤੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੱਰਗ ਲੈ ਜਾਵੀਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਦਿਲੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਜੋ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਹ ਕਦੇ ਉਮਰ ਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ।

ਇਕ ਛਿਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਮਾਧੋ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਕਾ ਜਾਗੀ। ਬੋਲਿਆ, "ਕਿਉਂ ਦਾਦਾ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਉਥੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਹੀ?"

ਘੀਸੂ ਨੇ ਇਸ ਭੱਲੇ ਭਾਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਰਲੋਕ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਇਸ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

"ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਪੁੱਛਿਆ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੜਣ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹਾਂਗੇ?"

'ਕਹਾਂਗੇ ਤੇਰਾ ਸਿਰ।'

"ਪੁੱਛਗੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ।"

"ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੜਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗਧਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ? ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਘਾਹ ਖੋਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਉਸ ਨੂੰ ਕੜਣ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਮਿਲੇਗਾ।"

ਮਾਧੋ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਆਇਆ, ਬੋਲਿਆ, "ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ? ਰੁਪਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਥੋਂ ਪੁੱਛੇਗੀ। ਉਸ ਦੀ ਚੀਰਮੀ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਸੀ।"

ਘੀਸੂ ਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੜਣ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੂੰ ਮੰਨਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?"

"ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ, ਦਸਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?"

"ਉਹ ਲੋਕ ਦੇਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਂ ਹੁਣ ਰੁਪਏ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ।"

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਨੁਰਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਦੀ ਰੋਣਕ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਗਲ ਚੰਬੜਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇਗਾ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸਰੂਰ ਸੀ, ਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ। ਕਈ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਇਕ ਚੁਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਵਧ ਇਥੋਂ ਦੀ ਹਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਉਂਦੇ।

ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਪਿਓ ਪੱਤਰ ਹੁਣ ਵੀ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪੂਰੀ ਬੋਤਲ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ।

ਰੱਜ ਕੇ ਖਾ ਕੇ ਮਾਧੋ ਨੇ ਬਚੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਲ ਚੁਕ ਕੇ ਇਕ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਭੁੱਖੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਆਕੜ ਆਨੰਦ ਤੇ ਉਲਾਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ।

ਘੀਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲੈ ਜਾ ਖਾਹ ਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ। ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਮਰ ਗਈ। ਪਰ ਤੇਰਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ, ਬੜੀ ਅੱਖੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਪੈਸੇ ਹਨ।"

ਧਰਮ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹੈ

ਕੁਲਚੀਰ ਪੱਡ (ਟੈਕਸਾਸ, ਅਮਰੀਕਾ)

(ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤ ਟੇਰੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ)

ਮੈਂ ਸੁਖੀਓ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਰਦਾਓ।

ਮੈਂ ਜੀਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਓ।

ਜ਼ਿੰਘ ਜਾਹਿਓ ਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਓ।

ਹੋਸ਼ ਵਿਓ ਆਵੇ ਕਿ ਧਰਮ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹੈ।

ਧਰਮ ਤਿਸਦਾ ਆਦਿ ਇਕਠਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਜੋ ਸਰਬਤ ਦਾ ਤਲੀਕਾਰ ਹੈ।

ਆਖ ਏਉ ਅੱਲਾ ਜਾਂ ਆਖੋ ਰਾਮ ਰਾਮ,

ਉਪਜਿਆ ਇਕ ਨਰ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਸੱਤੇ ਕੋਸਟੀ ਬੇਕਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਸਚਾਈ, ਧਰਮ ਆਚਾਰ ਹੈ।

ਨਾ ਕੋਈ ਅਹਿਯਾਦਾ ਨਾ ਸੰਸਕਾਰ ਹੈ।

ਨਾ ਕੋਈ ਧੁਜਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਆਰਤੀ,

ਅਮਲ ਤੇ ਇਕ ਅਮਲ ਹੀ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਜੋ ਦੁਸ਼ਾਂ ਨਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਜੋ ਲਾਲੇ ਦਾ ਗੁੜਾ ਯਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਜੋ ਕਿ ਤੱਕ ਦੀ ਲੋਲਕਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਜੋ ਕਿ ਜਲਮ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਤਿਸਦਾ ਕਿ ਚੜ੍ਹਾ ਪਰਚਾਰ ਹੈ।

ਅਜੇ ਇਹ ਬਣਿਆ ਹੈ ਇਕ ਪੁਰਾਸ਼ਈ,

ਇਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਗਲੇ ਦਾ ਹਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਅੱਜ ਬਣ ਕੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਧਰਮ ਅੱਜ ਬਣ ਕੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਧਰਮ ਅੱਜ ਬਣ ਕੇ ਜੇਕੋ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਨਾਮ ਕੇਵਲ ਏਸ ਦਾ ਕਾਰ ਹੈ।

ਧਰਮ ਤਿ ਇਹ ਧਰਮ ਅਤਿ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹੈ।

ਧਰਮ ਨੂੰ ਠਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ।

ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੁਜਨਿਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ।

ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੁਜਨਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਰਦਾਰ ਕਾਲ ਜ਼ਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤਰ ਕੋਈ

ਜੇ ਕਈ ਰਹਿੰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਿਆ

ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਜੱਟ ਕੇ

ਸ਼ਾਤਰੇ ਦੀ ਬਾਂ ਤੇ ਟੁਕਿਆ ਫੜ ਲਿਆ,

ਧਰਮ ਬਚ ਜਾਏਗਾ ਸ਼ਾਇਦ।

ਪਰ ਜੇਕੋ ਕੋਈ ਕੋਧਗ,

ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਟਕ ਰਚਾ

ਬਣਨਾ ਸੋੜੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ

ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਉਸ ਸ਼ਰਦਾਰ ਤੋਂ।

ਮਾਧੋ ਨੇ ਫਿਰ ਆਸਮਾਨ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਬੇਕੁੰਠ ਵਿਚ ਜਾਉਗੀ ਦਾਦਾ, ਬੇਕੁੰਠ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣੁੰਗੀ।"

ਘੀਸੂ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਲਾਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਤੇ ਤੈਰਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਹਾਂ, ਪੁੱਤਰ ਬੇਕੁੰਠ ਵਿਚ ਜਾਉਗੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਮਦਦੀ ਮਰਦੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲਾਲਸਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਗਈ। ਉਹ ਬੇਕੁੰਠ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਉਗੀ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਗੋਗੜਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦੋਨੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਗੰਗਾ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ?"

ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਇਹ ਰੰਗ ਝਟ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅਸਥਿਰਤਾ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਦੁਖ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਾਧੋ ਬੋਲਿਆ, "ਪਰ ਦਾਦਾ ਬੇਚਾਰੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਦੁਖ ਭੋਗਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਦੁਖ ਸਹਿ ਕੇ ਮਰੇ।"

ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ।

ਘੀਸੂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ। "ਕਿਉਂ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਈ। ਅੰਨ ਜਲ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਬੜੀ ਭਾਗਵਾਨ ਸੀ ਜੋ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਦੇ ਬਧਨ ਤੋੜ ਗਈ।"

ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

"ਠਗਿਨੀ ਕਿਉਂ ਨੈਨਾ ਝਮਕਾਏ — ਠਗਿਨੀ।"

ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹਾਲ ਮਸਤ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਟੱਪੇ ਵੀ, ਨੱਚੇ ਵੀ, ਗਿਰੇ ਵੀ, ਉਠੇ ਵੀ। ਭਾਵ ਵੀ ਪਰਗਟਾਏ ਤੇ ਅਭਿਨਯ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਚੂਰ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਏ।

VICON MEDIC PHARMACY

ਵਾਈਕਾਨ ਫਾਰਮੇਸੀ 3243 11th St. B.C.
6407 MAIN ST. ਤੇ ਖੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਈਕਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੜੀਆਂ ਸਮਾਨ ਬੁਝ ਹੀ ਸਮਝੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਖੁਦ ਆਉ ਤੇ ਆਰਾਮ ਕੇ ਦੇਖੋ।

TEL: 324-3177

KENNY K. H. NG B.Sc. (PHARM.) R.P.E.B.C.

PAUL C. Y. FU B.Sc. (PHARM.) R.P.E.B.C.

6407 MAIN ST.
VANCOUVER, B.C.

ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਪਰਥੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਮ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ - ਇਕਥਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਿੰਦਰ ਪੰਜਨ, ਅਤੇ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ
ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਤਿੰਨ ਕੋਣ' ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਮੋ. ਏ.
(ਪੰਜਾਬੀ) ਦੇ ਸਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ
ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤਵਿਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਤੰਗੀਆਂ
ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਦਾਰਾ : ਵਤਨੇ ਦੂਰ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦੁੱਡੀਕੇ
ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਤਿੰਨ ਇਨਾਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਥਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਇਨਾਮ ਤਾ: ਸਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ. ਡੀ. ਕਾਲਜ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਇਨਾਮ ਸੂ: ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਭਿਮੁਕਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਨਕਦ, ਇਕ ਟਰਾਫੀ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨ ਤੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ
ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਾਮ ਮਾਂਗਵਾਰੀ ਪਰਚਾ ਸ਼ੇਖ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਹਕਸ਼ੀ ਵਿਆਖਿਆ
ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਿਥੇ ਤੇ ਜਿਸ
ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੱਥੋਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ; ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਇਤਯਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ
ਅਗਾਊਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੋਰਤੀਕਾਰ: ਸਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਸਾਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣਵੀ

ਬੁਲਾਵਾ

25-26 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਵਿਲ ਦਾ ਏਗ ਪੈਂਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਸੰਮਤ ਪਲ ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਤਰ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਲਿਖਣ 'ਤੇ ਘਟਿਲਾਂਕਾਫੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧਾਏ। ਸਾਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੱਲੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਚਕਲੇ

ਜੇ ਕੂਚੇ ਜੇ ਨੀਲਾਮ ਘਰ ਦਿਲਕਸ਼ੀ ਕੇ,
 ਜੇ ਲੁਟਤੇ ਹੁਏ ਕਾਰਵਾਂ ਸ਼ਿੰਦਗੀ ਕੇ,
 ਕਹਾਂ ਹੈ ਕਹਾਂ ਹੈ ਮੁਹਾਫਿਜ਼ਾ ਖੁਦੀ ਕੇ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਜੇ ਪੁਰਪੋਚ ਗਲੀਆਂ, ਜੇ ਬੇਖਵਾਬ ਬਾਜ਼ਾਰ,
 ਜੇ ਗੁਮਨਾਮ ਰਾਹੀਂ, ਜੇ ਸਿਕੋਂ ਕੀ ਝੰਕਾਰ,
 ਜੇ ਇਸਮਤ ਕੇ ਸੋਏ ਜੇ ਸੋਏ ਪੇ ਤਕਰਾਰ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਤਾਅਫ਼ਨ ਸੇ ਪੁਰ ਨੀਮ ਟੋਬਨ ਜੇ ਗਲੀਆਂ,
 ਜੇ ਮਸਲੀ ਹੁਈ ਅਧਖਿਲੀ ਜ਼ਰਦ ਕਲੀਆਂ,
 ਜੇ ਬਿਕਤੀ ਹੁਈ ਏਖਲੀ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਵੇ ਉਜਲੇ ਦਾਨੀਓਂ ਮੇਂ ਪਾਯਲ ਕੀ ਛਨ ਛਨ,
 ਤਨੋਫ਼ੁਸ ਕੀ ਉਲਭਨ ਪੇ ਤਬਲੇ ਕੀ ਧਨ ਧਨ,
 ਜੇ ਬੇਰੁਹ ਕਮਰੋਂ ਮੇਂ ਖਾਂਸੀ ਕੀ ਠਨ ਠਨ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਜੇ ਗੁੰਜੇ ਹੁਏ ਕਹੜਹੇ ਰਾਸਤੋਂ ਪਰ,
 ਜੇ ਚਾਰੋਂ ਤਤਫ਼ ਭੀੜ ਸੀ ਖਿੜਕੀਓਂ ਪਰ,
 ਜੇ ਆਵਾਜ਼ੇ ਖਿੰਚਤੇ ਹੁਏ ਆਂਚਲੋਂ ਪਰ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?

ਜੇ ਫੁਲੋਂ ਕੇ ਗਜਰੇ, ਜੇ ਪੀਕੋਂ ਕੇ ਭੀਂਟੇ,
 ਜੇ ਬੇਬਾਕ ਨਜ਼ਰੋਂ, ਜੇ ਗੁਸਤਾਖ ਡਿਕਰੇ,
 ਜੇ ਢਲਕੇ ਬਦਨ ਔਰ ਜੇ ਮਦਕੂਬ ਚੇਹਰੇ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਜੇ ਭੂਖੀ ਨਿਗਾਹੋਂ ਹਸੀਨੋਂ ਕੀ ਜਾਨਿਬ,
 ਜੇ ਬਤਤੇ ਹੁਏ ਹਾਥ ਸੀਨੋਂ ਕੀ ਜਾਨਿਬ,
 ਲਪੜਤੇ ਹੁਏ ਪਾਂਵ ਜ਼ੀਨੋਂ ਕੀ ਜਾਨਿਬ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਯਹਾਂ ਪੀਰ ਭੀ ਆ ਚੁਕੇ ਪੰ ਸਵਾਂ ਭੀ,
 ਤਨੋਮੰਦ ਬੇਟੇ ਭੀ ਅੱਥਾ ਮਿਜਾਂ ਭੀ,
 ਜੇ ਬੀਵੀ ਭੀ ਹੈ ਔਰ ਬਹਿਨ ਭੀ ਹੈ ਮਾਂ ਭੀ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਮਦਦ ਚਾਹਤੀ ਹੈ ਜੇ ਹਵਾ ਕੀ ਬੇਟੀ,
 ਯਸ਼ੋਦਾ ਕੀ ਹਮ ਜ਼ਿੰਸ, ਰਾਧਾ ਕੀ ਬੇਟੀ,
 ਪਯੰਬਰ ਕੀ ਉੱਮਤ, ਜੁਲੈਖਾ ਕੀ ਬੇਟੀ,
 ਸਨਾ ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?
 ਬੁਲਾਓ, ਮੁਦਾਯਾਨੇ-ਦੀਂ ਕੋ ਬੁਲਾਓ,
 ਜੇ ਕੂਚੇ, ਜੇ ਗਲੀਆਂ, ਜੇ ਮਨਜ਼ਰ ਦਿਖਾਓ,
 ਸਨਾ-ਖਵਾਨੇ ਤਕਦੀਸੇ-ਮਸ਼ਰਿਕ ਕੋ ਲਾਓ,
 ਸਨਾ-ਖਵਾਨੇ-ਤਕਦੀਸੇ-ਮਸ਼ਰਿਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ?

ਦੇਖੋ ਦੂਰ ਉਡਕ ਕੀ ਜ਼ੋ ਸੇ ਬਾਕ ਰਹਾ ਹੈ ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਾ
 ਜਾਗੋ ਐ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨੋ ?
 ਉਠੋ ਐ ਮਜ਼ਲੂਮ ਇਨਸਾਨੋ !

ਧਰਤੀ ਕੇ ਅਨਦਾਤਾ ਤੁਮ ਹੋ
 ਜਗ ਕੇ ਪਰਾਣ ਵਿਧਾਤਾ ਤੁਮ ਹੋ
 ਧਨੀਉਂ ਕੀ ਖੁਬਹਾਲੀ ਤੁਮ ਸੇ
 ਖੇਤੋਂ ਮੇਂ ਹਰਆਲੀ ਤੁਮ ਸੇ
 ਉਂਚੇ ਮਹਿਲ ਬਨਾਏ ਤੁਮ ਨੇ
 ਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ ਸਜਾਏ ਤੁਮ ਨੇ
 ਹੀਰੋ, ਲਾਲ ਨਿਕਾਲੇ ਤੁਮ ਨੇ
 ਨੇਜ਼ੇ, ਭਾਲੇ ਵਾਲੇ ਤੁਮ ਨੇ
 ਹਰ ਬਗੀਆ ਕੇ ਮਾਲੀ ਤੁਮ ਹੋ
 ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਵਾਲੀ ਤੁਮ ਹੋ
 ਵਕਤ ਹੈ ਧਰਤੀ ਕੋ ਅਪਨਾ ਲੋ
 ਆਗੇ ਬਤੋਂ ਹਥਿਆਰ-ਸੰਭਾਲੋ

ਉਠੋ ਐ ਮਜ਼ਲੂਮ ਇਨਸਾਨੋ
 ਜਾਗੋ ਐ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨੋ

ਦੇਖੋ ਧਰਤੀ ਕਾਂਪ ਰਹੀ ਹੈ
 ਗਰਦ-ਫਰੋਰੇ ਵਾਂਪ ਰਹੀ ਹੈ
 ਕਬਟ ਕੀ ਜਵਾਲਾ ਫੂਟ ਪੜੀ ਹੈ
 ਵਕਤ ਬੌਤਾ ਹੈ ਜੰਗ ਕੜੀ ਹੈ
 ਫੈਲ ਰਹੇ ਹੈਂ ਕਾਲ ਕੇ ਘੋਰੇ
 ਬਾਮੋਂ ਅਪਨੇ ਸੁਰਖ ਫਟੇਰੇ
 ਤੁਮਹੋ ਜਗ - ਜਨਤਾ ਕੇ ਸੈਨਿਕ
 ਪਾਪ ਕੇ ਨਾਸ਼ਕ, ਸਤ ਕੇ ਰਖਸ਼ਕ
 ਭੁਖ ਕੇ ਆਦੀ, ਜੁਲਮ ਕੇ ਪਾਲੇ
 ਕਾਲੀ ਕੁਟਿਆਉਂ ਕੇ ਉਜਾਲੇ
 ਕਿਆ ਠੋਕੇਗੀ ਤੁਮਕੋ ਸ਼ਾਹੀ
 ਤੁਮ ਹੋ ਬਹਾਦੁਰ ਰੁਖ ਸਿਪਾਹੀ

ਜਾਗੋ ਐ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨੋ !
 ਉਠੋ ਐ ਮਜ਼ਲੂਮ ਇਨਸਾਨੋ !

ਦੇਖੋ ਦੂਰ ਉਡਕ ਕੀ ਜ਼ੋ ਸੇ
 ਬਾਕ ਰਹਾ ਹੈ ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਾ

ਛੋਟੀ ਭਰਜਾਈ ਘੁੰਡ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਚੁਕ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਂਦੀ ਪੈਰਾਂ 15
ਵਲ ਝੁਕੀ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਨੇ ਦੋ ਚਾਰ ਮਖੌਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ
ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੀਤੋ
ਮਹਿਰੀ ਤੇ ਰੱਖੋ ਭੰਗਣ ਨੇ ਸੌ ਸੌ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਤੀਆਂ।

ਗਿਰਝਾ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਵੈਨਕੋਵਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਖੜੋਤਾ ਮਨਜੀਤ
ਕਿਸੇ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਭਾਈਬੰਦ ਵਾਰ ਵਾਰ
ਆਪਣੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੇ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲਿਸ਼ਕ ਜਹੀ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ
ਵੀ ਉਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ
ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਲਹਿਰਾ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਕਦੋਂ ਕੁ ਮੁੜੇਂਗਾ ਬਾਈ ?” ਸੰਤੋਖ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਆਵਾਂਗਾ।”

“ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਏਂ ਤੂੰ.....।” ਮਹਿੰਗੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਸਨ। “ਚੰਗਾ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਵੀ ਹੋ ਕੇ ਆਵੀਂ...
...। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਵੀਂ ਛੋਟੀ ਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਭੇਜਾਂਗਾ..।”
ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਰੇਣੇ ਨੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ।

ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ, ਝੇ
ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲੈ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਬਹਿੰਦਿਆਂ
ਹੀ ਮੇਲ ਦੀਆਂ ਤਾਪਾਂ ਦੇ ਰੰਗੀਨ ਸੁਪਨੇ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਮੰਡ-
ਰਾਉਣ ਲਗੇ। ਏਅਰਹਾਸਟੈਸ ਨੇ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਝਲਕਦੇ ਖੇੜੇ
ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਠੀਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਕਿਤਨੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ?”

“ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ।” ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮਨਜੀਤ ਨੇ
ਕਿਹਾ। ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਹਾਉਕੇ ਨੇ ਬਿਰਹਾ ਦੀ
ਕੋਈ ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇ। ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਉਹ ਫਿਰ
ਮੁਸਕਰਾਇਆ, ਏਅਰਹਾਸਟੈਸ ਜਾ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਪਾਲਮ ਐਰੋਡਰੌਮ ਤੇ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹਾਸਟੈਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਵਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਸਟਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਦਿਤੇ ਕੁਝ
ਡਾਲਰ ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਭੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਭਣਵਈਆ ਤੇ ਭੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ
ਪੁਜ ਗਏ ਸਨ। ਦੋ ਵੱਡੇ ਅਟੈਚੀ, ਏਅਰ ਬੈਗ, ਟੇਪ ਤੇ ਕੈਮਰਾ
ਉਹਨਾਂ ਆਪ ਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਧਰੇ ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ।

ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਗਿੱਟੇ-ਗਿੱਟੇ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯਾਦ ਨੇ ਧੂ ਜਿਹੀ ਪਾਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ
ਭਰਾ ਨੂੰ ਫਸਲ ਬਾੜੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ, ਖੇਤਾਂ
ਦੀਆਂ, ਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ, ਵੇਲੀ ਚੌਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਹਾਲੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੁਛ ਪੁਛ ਉਹ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ
ਦੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਲੱਛੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦੀ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ
ਪੁੱਛੀ।

ਤਿੰਨੇ ਭੈਣਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੁਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।
ਮਾਤਾ ਨੇ ਪੁਤ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆਂ ਸੀ, ਬਾਪੂ ਨੇ ਘੁਟ ਕੇ ਜਫੀ ਪਾਈ ਤੇ

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਸਗੁਰੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ
ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਣ
ਦੁਆਣ ਲਈ ਵਿਉਂਤ ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਗੀ। ਦੋਸਤਾਂ ਮਿਤਰਾਂ ਤੇ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਨਜ਼ਰ
ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕਾਣੀ ਜਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਲਗਾ।
ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪਰਾਹੁਣੇ ਲਈ ਕਮੀਜ਼
ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਵੀ ਸਭ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੰਗੇ ਸਨ।

ਵੱਡੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਾਕੇ ਲਈ ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜ ਰਿਹਾ।
ਗਭਲੀ ਦੀ ਕੁੜੀ ਲਈ ਫਰਾਕ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਦਾ ਵੱਡਾ
ਮੁੰਡਾ ਪੈਨ ਅਤੇ ਨਕਟਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਨੇ
ਦਿੱਲੀ ਰਹਿ ਗਏ ਬੈਗ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਲਾਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਟਾਲ
ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਮਾਂ ਲਈ ਸੂਟ ਲਿਆਇਆ ਸੀ-ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ
ਆਪਣੀ ਬੁਸ ਬੁਸ ਕਰਦੀ ਨਨਾਣ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ
ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਮੀਜ਼ ਟਕਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਛੋਟੇ ਨੇ ਕਮੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੇਠੀ ਜਹੀ
ਸਮਝਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਧੀਆ ਜਰਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ
ਸੀ। ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਜੁਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਨੇ
ਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸੁਭ ਖਿੰਡ
ਪੁੰਡ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਬੜੀ
ਦੇਰ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਨਾਟਕ
ਖੇਡਣ ਦੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਨਾਟਕ ਦੀ ਥਾਂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ
ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰ ਲਏ ਸਨ। ਉਸ
ਕੋਈ ਕਿੱਤੂ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ
ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੋ ਕੁ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਸਨ ਜਾਂ
ਗੰਨਮੈਨ.....। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਾਹਟ ਨਾਲ ਉਹ ਮਿਲੇ। ਜਦ
ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਾਫੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਦ
ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ
ਉਹਨੂੰ ਮੇਲ ਦੀ ਤਾਪ ਤੇ ਰੀਝਾਂ ਭਰੇ ਚਾਅ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਦਾ
ਜਾਪਿਆ। ਫੌਜੀ ਗੰਨ ਮੈਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਦੀ ਘੁੱਟ ਵੀ ਲਾਇਆ
ਸੀ, ਹੁੰ ਹਾਂ ਜਹੀ ਕਰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਓਪਰਾ ਓਪਰਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਬੁਝਿਆ ਜਿਹਾ ਮਨਜੀਤ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ। ਰੇੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਸੇਬ
ਖਰੀਦੇ ਛੇ ਰੁਪਏ ਕਿਲੇ। ਤੇ ਜਦ ਬਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਦੂਜੀ
ਰੇੜ੍ਹੀ ਕੱਲ ਖੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਰੇੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਕਿਲੇ
ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਸਾਲੇ !.....ਲੁਟੇਰੇ !...ਜੋਕਾਂ.....।” ਉਸ ਪਰ੍ਹਾ
ਬੁਕ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਇਆ.....।

ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਸਟਰ ਦਿਸ ਪਿਆ।
ਉਹ ਪੈਦਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਮੱਥੇ
ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਰੇਖਾ ਉਭਰਦੀ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਜਰਬੇ
ਤੋਂ ਡਰਦੇ-ਡਰਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਚਿਤੀ ਜਹੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ
ਕਹਿ ਹੀ ਦਿਤੀ।

“ਓ...ਜੀਤਿਆ...ਓ ਬੱਲੇ ! ਕਦੋਂ ਆਏਐਂ ? ਤੇ

16 ਮਨਜੀਤ ਗੱਦ ਗੱਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹਿਲੇ ਗੁੱਸੇ ਗਿਲੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਘਰ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕਰ ਕੇ ਮਨਜੀਤ ਨਾਨਕੀ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਉਹਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਕੰਮਰੇ ਵੱਲ ਲਲਚਾਈ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਪਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਕਪੜੇ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਮਾਮੀ ਨੇ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਖੋਹ ਹੀ ਤਾਂ ਲਈ ਸੀ।

ਮੁੜਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਗੋਢੀ ਹਥ ਲਾਕੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ।

“ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਹਾਂ-ਤੂੰ ਸੁਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘੀ?”

“ਸਰ ਉਥੇ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਏ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਕਰੈਕਟਰ ਬਣਾਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।” ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ, ਉਹਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਖੇਡਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।

“ਮਨਜੀਤ! ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਇਆ ਏ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ।”

ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਤੜਪ ਉਠੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਦਸਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵੀ ਪਰਾਉਣਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਥੈਲੇ ਵਲ ਤੇ ਜਦ ਤੋਕੜ ਥੈਲੇ ਚੋਂ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਮਿਹਣਿਆਂ ਭਰੀ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਫੁਰੀ ਕਿਵੇਂ ਪੌਟਾ ਪੌਟਾ ਹਲਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

“ਸਰ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ.....ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।” ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਮਲ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਲਈ ਜੋ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਖਿਮਾਂ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮਨਜੀਤ! ਤੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ। ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਏ।”

ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਫਿਰ ਝੁਕ ਕੇ ਗੋਡੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਵਰਗੇ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਨਿਘੀ ਜੱਫੀ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਆਦ ਸੁਆਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟਰਕਾ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਨੱਬੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਟਪ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਏਜੰਟ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਣਾ ਪਿਆ।

ਘਰ ਪੁਜਦੇ ਨੂੰ ਭੂਆ ਦੀ ਕੁੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰੋਂ ਆਈ ਪੈਣ 'ਚੋਂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਬੂੰਦ ਵੀ ਸੁੱਕ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਖਸਿਆਨੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਖਾਲੀ ਏਅਰ ਬੈਗ ਹੀ ਹਥਿਆ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਅਟੈਚੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਛੋਟੀ ਬਹੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੋਟੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਏ ਸਨ। ਕੈਮਰਾ ਤਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਐਂਟਰ ਸੀ। ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਪਾੜ ਖਾਣੀ ਨਿਗੂ ਨਿੱਤ ਵਜਦੀ ਟੋਪ ਉਤੇ ਹੀ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸ਼ਾਮੀਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੀਤਿਆ! ਜੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਲਿਆਇਆ ਏ ਤਾਂ ਦੇਹ। “ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੱਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂ।”

“ਬਾਪੂ, ਪਰਾਰ ਵਾਲੇ ਖਰੀਦੇ ਖੇਤ ਕਿਹਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਨੇ?”

“ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਹੀ ਨੇ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰੂੰਗਾ, ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ। ਚਿੰਤਾ ਸਗੋਂ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਲਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਕਿਹੜਾ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।

“ਜਾ ਕੇ ਭੇਜੂੰਗਾ, ਫਿਰ ਕਰਵਾ ਲਿਓ।” ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਭਾਈਆ ਜੀ ਛੋਟੀ ਭੇਜ ਦਿਓ! ਫੇਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੌਦਾ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ।” ਛੋਟੀ ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਇਸ ਤਾਕੀਦ ਦੇ ਲੁਕਵੇਂ ਅਰਥ ਉਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਟਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਫਿਕੇ ਪਏ ਮਨ ਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਟੋਪ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਮੁੜ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਬ ਦੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਰਖ ਲਈ। ਕਹਿੰਦਾ ਤੀ ਕਲ੍ਹ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਦੇ ਜੁੰਗਾ।” ਮਨਜੀਤ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।” ਛੋਟੀ ਬਹੂ ਦੇ ਹਿਰਖ ਬੋਲ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਚੀਰ ਗਏ ਸਨ।

“ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਇਨੇ ਦਿਨ ਤਰਲੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ... ਉਹਨੂੰ 'ਹਾਂ' ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।” ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਉਹਨੂੰ ਨਿਹੱਠਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪੀ।

“ਨੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ—ਥੋਨੂੰ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਘੱਲ ਦੂ।” ਮਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਮੋੜੀ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ, ਅੰਮਾ ਜੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਾਸਰੇ ਆਂ। ਪਰ ਹਿਰਖ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਹੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਟੋਪ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਤਾ ਤੇਰੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?” ਛੋਟੀ ਬਹੂ ਨੱਕੋਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮੰਗਤੇ ਹਾਂ।” ਛੋਟੇ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਅ ਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ.....” ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲੋਂ ਘੜੀ ਲਾਹ ਕੇ ਛੋਟੇ ਦੇ ਗੁੱਟ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀ। ਨਾ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਛੋਟੇ ਨੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਲਿਪ ਮੇਲ ਲਿਆ ਤੇ ਘੜੀ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਕੱਢ ਥਲੇ ਲਕੇ ਲਈ। ਮਨਜੀਤ ਰਾਤ ਭਰ ਸੁੱਤਾ ਨਾ ਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਵਲ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਮਾਤਾ ਹੋਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਉਠੀ।

ਮੀਤੇ ਦੇ ਭਾਪੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਤੇ ਮਿਲ ਆਉਣਾ ਸੀ।” ਛੋਟੀ ਬਹੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਹੰਝੂ ਕੇਰਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲਵਕੜੀ ਦਾ ਸਵਰਗ ਉਸ ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, “ਮਾਂ, ਤੇਰੇ ਲਈ ਮੈਂ ਜੋ ਸੂਟ ਆਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤੂੰ ਭੂਆ ਨੂੰ ਦੇ ਛਡਿਆ। ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ.....।”

“ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੀਤਿਆ.....।” ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗਲ ਲਾਇਆ।

ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿਤਾ। ਛੋਟੀ ਬਹੂ ਨੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰਨ ਦਾ ਖੇਖਣ ਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਨੇ ਕੰਧ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਹਿਲਜੁਲ ਤਾੜੀ ਸੀ।

ਦੂਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਬਸ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨਜੀਤ ਭਜ ਤੁਰਿਆ ਸੀ। ਬਸ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਨਿਗੂ ਮਾਰੀ—ਕਿੱਤੇ ਗਿਰਝਾਂ ਪਿਛੇ ਹੀ ਉਡਦੀਆਂ ਨਾ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ।

ISLAND INSURANCE AGENCY LTD.

**Before You Insure It
Or Renew Your Existing Policy
See Us First**

ଠାଉ ବିଜ୍ଞାନ ଦେ ଶୀଘ୍ର କଣି ପ୍ରତୀତେ ଯୁଦ୍ଧ
ଅଧିକେ ଉତ୍ତରାଣେ ଯୋଗାଯୋଗ:-

ମଲକୀତ ସିଂହ ଅଥ୍‌ହାଲ

**WE OFFER A COMPLETE INSURANCE
SERVICE 12 MONTHS A YEAR.**

**MALKIAT SINGH
ATHWAL**
FIELD MANAGER

- * Need Life Insurance
- * Accident and Sickness Policy
- * Business
- * Commercial: Big or Small
I Can Handle All
- * Homeowner
- * R.R.S.P.
- * Travel Insurance
- * And All Other Kinds of Insurance
Needs

**BUS: 278-3707
278-2515
RES: 271-1490**

***For All Your Insurance Needs
Give me a call 'n
see the difference.***

COMPLETE INSURANCE SERVICE SINCE 1917

ISLAND INSURANCE AGENCY LTD.

6700 No. 3 Road Phone 278-2515
Richmond, B.C. V6Y 2C3

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਚ ਪਾੜਾ

ਸਾਬੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ

ਪੁਰਾਣੀ ਅਰ ਨਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੇਂ ਫਰਕ ਹੈ ਇਤਨਾ, ਉਨਹੋਂ ਕਿਸਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤੀ, ਇਨਹੋਂ ਸਾਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ।

ਅਕਬਰ ਅਲਾਹਬਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਮੱਟੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦੇ ਆਪਣੇ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਅਤੇ ਹਠਧਰਮੀ ਤੀਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ Inject ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਲਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਉਦੈ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਉਹ ਨੜੀਆਂ ਅਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਧਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ Continuation of life ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਹੈਲਨ ਕੈਲਰ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, It is not Possible for civilisation to go backwards while there is youth in the world." ਸੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਿਰੰਜੀਵਤਾ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰੇ। ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ ਜਾਰਜ ਮੈਕਡਾਨਲਡ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਸ਼ ਬਿਲਿਗ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਨ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਬੁਢਿਆਂ ਨਾਲ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਟਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਵਾਨ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਰਖਿਅਕ ਵੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਹਰ ਦੇਸ ਤੇ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਕਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਦੇ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਵਾਲ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਿਚ ਛਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਲਿੰਗ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸਸਤਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਸ਼ਰਮ, ਹਯਾ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਰਹੀ ਨਹੀਂ। ਚਰਚ ਬਾਈਬਲ ਤੇ ਈਸਾਈ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਕੇ-ਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹੋਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲਿੰਗ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਮੋਸੈਕਸੁਅੈਲਿਟੀ, ਲੇਜਬੀਅਨਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਪਰੋਨੋਗਰਾਫੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਦਾਰਥਕ ਐਜ਼-ਇਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਬਲਿਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਬੁੱਢੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਦੇ ਹਨ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਨੇ 'ਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਗਰਾਟਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ? ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਉਘੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਐਲਵਿਸ ਪ੍ਰਿਜ਼ਲ ਅਤੇ ਕਲਿਫ ਰਿਚਰਡ ਦੇ ਚਾਕ ਐਨ ਰੋਲ ਦੇ ਯੁਗ ਵੇਲੇ 'ਟੈਂਡੀ ਬੁਆਏਜ਼' ਦੀ ਲਹਿਰ। ਫੇਰ ਬੀਟਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ 'ਬੀਟਲਮੈਨੀਆ' ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ। ਫੇਰ ਹਿੱਪੀਆਂ ਦਾ ਯੁਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਣ ਦੀ ਭੇਡੀ ਵਾਦੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੰਡਨ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਟਰਾਂਟੋ ਤੇ ਲਾਸ ਐਂਜਲਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਵੀ 'ਲੀਗੇਂਡਾਟੀਜ਼ ਦਾ ਪੌਟ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਹਿੱਪੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਇਕ ਲਹਿਰ 'ਫਲਾਵਰ ਪਾਵਰ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਪੌਪ ਸਟਾਰ ਮੈਕਨਜ਼ੀ ਦਾ ਗੀਤ 'ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਂਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫੁਲ ਟੰਗ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ 'ਫਲਾਵਰ ਪਾਵਰ' ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰੀਯਤਾ ਦੀ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਣ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਖੁੱਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਮੈਨਸਨ ਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਮੈਨਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਿੱਤਰ ਕੁੜੀਆਂ

ਨੇ ਗਰਭਵਤੀ ਐਕਟਰੈਸ ਸ਼ੈਰਨ ਟੇਟ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ 'The pigs'। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਕਿਨਹੈਡ ਨਾਮੀ ਅਤਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲੀ ਜਿਹੜੇ ਹਿਪੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸੀ। ਮਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ ਯੋਗੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬੀਟਲ ਜਾਰਜ ਹੈਰੀਸਨ ਨੇ Transcendental ਨਾਮੀ ਆਤਮਕ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ। ਇਹ ਰਜੇ ਹੋਏ ਪੱਛਮੀ ਗਭਰੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਆਯਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਐਪਰ ਕਦਾਚਿਤ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਅਣਖੀਲੇ ਪੱਛਮੀ ਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵੀਤਨਾਮੀ ਵਿਰੁਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ, ਜੇਲਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਖਾਧੀਆਂ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ, ਵੈਨੇਸਾ ਰੈਡਗਰੇਵ, ਰੂਡੀ ਦਸਕੇ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹਨ। ਯੋਗ ਲਿਬਰਲਜ਼ ਦੇ ਆਗੂ ਪੀਟਰ ਹੇਨ ਨੇ ਜਾ ਸਿਰਫ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ 'ਸਟਾਪ ਦੀ ਸੈਂਵਟੀ ਟੂਰ' (ਭਾਵ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ) ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਮੌਕੇ ਮੌਕੇ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐਕਟਰੈਸ ਜੇਨ ਫੋਂਡਾ ਦੀ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵੰਗਾਰ ਤੇ ਵਰਲਡ ਹੈਵੀ ਵੇਟ ਬਾਕਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੜਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਲਈ ਮਾਣ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਅਲੀ ਦੇ ਇਸ ਇਨਕਾਰ ਨੇ ਮਹਾਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਲਾਰਡ ਬਰਟਰੰਡ ਰਸਲ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਚਿਠੀ ਲਿਖਾਈ ਜਿਹੜੀ ਬਾਕਸਰ ਦੀ ਬਾਇਓਗਰਾਫੀ 'ਦੀ ਗਰੇ-ਟੈਸਟ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਸਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਏਸ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਤੇਰੇ ਜਿਹੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਆਸ ਬਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਭਵਿਖ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।" ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮ 'ਚ ਲੜਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੀਟੇ ਵਜੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਜੇਲਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਤਨ ਛੱਡ ਕੇ ਸਵੀਡਨ, ਨਾਰਵੇ, ਸਵੀਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਤੇ ਕਈਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਵੀ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਭਰੂਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਬੰਬਿਆਂ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸੋਟੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਰਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਵਾਨ ਤਾਂ ਏਸ ਵਰਗ ਲਈ ਸਹਾਰੇ ਸਿੱਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਨ ਗਰੁਪ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁਧ ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਪੇਨ

ਦੇ ਉਹ ਪੰਜ ਗਭਰੂ ਜਿਹੜੇ ਫਰੈਂਕੋ ਦੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਫੜੇ ਸਨ ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸੁਕਾਡ ਦੁਆਰਾ ਉਡਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਵੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਰਤਬਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਬਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਇਖਲਾਕੀ ਨਿਵਾਣ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ ?

ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਖਲਾਕ ਜਾਂ ਚਰਿਤਰ ਇਕ Secondary ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੋਗਲਾ ਸਮਾਜ Create ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਧਰ ਇਕ ਨਿਸਚਤ ਹਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਉਠਣ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਮਦਨ ਕਰ, ਵੈਲਯੂ ਐਂਡ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕਟਾਉਤੀਆਂ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਦਾਅ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਛਮ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਵਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਲੋਕੀਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ Explosive ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਈਸਕਰੈਪਰਾਂ ਵਿਚ ਅਧ-ਅਸਮਾਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੀਦੀਆਂ ਭੀੜੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਧ ਢੱਠੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੌਲਦੇ ਜਿਸਮ ਲਈ ਖੁਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਛਮ ਵਿਚ ਗਰਭ ਰੋਕੂ ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਿੰਗ-ਕ੍ਰਤਰਾਂ ਦੀ ਸਵਾਲੀਅਤ ਨੇ ਲਿੰਗ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਜਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਜ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਦਸ ਵਰੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ X Category ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਕੇਵਲ ਸਿਨਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਜ ਉਹੋ A Category ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। 'ਵੈਡਨਸਡੇ ਪਲੇ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮੇਡੀਆਂ ਤੀਕ ਸੈਕਸ ਫੁਫ ਬਾਝੋਂ ਫੇਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨਾਂ, ਐਂਡਰ-ਗਰਾਊਂਡ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਚਿਪਕਾਏ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਦੀ ਫੁਫ ਆਮ ਦਿਤੀ ਜਾਣ ਲਗ ਪਈ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਗਵਾਂ-ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਕਰਨ' ਵਾਲੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਪਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਐਂਜੂਕੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ. ਉੱਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਮ ਡੀਬੇਟਾਂ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਯੂਰਪੀਨ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਵੀਡਨ, ਡੈਨਮਾਰਕ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ

ਲਿੰਗ ਖੁਲ ਧੜਾ ਧੜਾ ਏਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਅ ਬਿਜਨੈਸ ਏਸ ਪਰਮਿਸਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਪਲੀਤਾ ਹੈ। ਲਿੰਗ ਫਿਲਮਾਂ, ਨਗਨ ਡਰਾਮੇ (ਓ ਕੈਲਕਟਾ, ਕਮ ਇਨਟੂ ਮਾਈ ਬੈਡ, ਲਿਟ ਮਾਈ ਪੀਪਲ ਕੰਮ ਅਤੇ ਦੀ ਬੈਡ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਟ-ਰਿਪਟੀਜ਼ ਕਲਬਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜ ਕਲ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਕਲਬ ਖੋਲ ਕੇ ਪੌਂਡ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਲਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਛਮ ਦੇ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਤੇ ਕਈ ਪੌਪ ਗੱਵਈਏ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲਿੰਗ ਖੁਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਤੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਇਕ ਫਜ਼ੂਲ ਰਸਮ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ ਤੀਵੀਂ ਮਰਦ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹੋਂ ਹੀ ਇਕਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਪਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭਖਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚੋਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਹੀਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰਮਿਸਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤਾਂ ਅੱਥਰੀ ਘੋੜੀ ਵਰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਚਾਲਕ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮੰਜ਼ਲ ਉਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪੁਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾੜਾ ਭੱਟੇ ਪਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਾਂ ਆਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਏਸ ਵੇਲੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗਲ ਸਬੰਧੀ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਚੁਕੀ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹਥੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਚ ਨਾਲੋਂ ਤੌਖਲਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ 1957-66 ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਮੁੰਡੇ, ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਕਲਰਕ ਤਬਕਾ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਫਰੰਗੀਆਂ ਲਈ ਲੜੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਇਹ ਆਵਾਸੀ ਵੀਹ ਤੋਂ ਪਿੱਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਹ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਾਚਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੀਤ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਪੜਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਨ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਅਜ ਕਲ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਗੀਤਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਬਣ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵੇਰੀ ਚਿਮਟੇ ਵੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਪੁਸ਼ਤ ਨੇ ਕਈ ਉਪ ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਪਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਜਾਂ ਸੰਤ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਡੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਥੇ ਜੰਮੀ ਪਲੀ

ਔਲਾਦ ਦੀ ਵਰ ਚੋਣ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫੜਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸ਼ਤ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋਏ ਹਨ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬੜੇ ਹੀ ਘਟ ਵਿਖਾਲੀ ਦੇਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸਲ ਮੰਤਵ, ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਘਟ ਸਮਝਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੀ ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਉਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਚੋਂ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਪਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇਕ ਮਹਾਨ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਖ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੈਂ ਏਥੇ ਕੁਝ ਇਕ ਚੰਗੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਧੁਨਿਕ ਐਪਰੋਚ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾਉਣ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬਚੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਪੁਸਤਕ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਬਾਈਬਲ। ਤੁਅੱਜਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾ ਸਿਖ ਸੀ। ਸੋ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਘਰ 'ਚ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਲ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਖਤ ਪੜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਿਖ ਮਾਪੇ ਏਸ ਗਲਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹਨ ਕਿ ਮਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕਿਧਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਮੀ-ਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਨਸ ਜਾਣ। ਕੀ ਉਹ ਇਹ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵੇਰ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਪੇ ਹੀ ਇਕੋ ਰਸੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਔਦਲਾਈ ਸਟੀਵੇਨਸਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, Paternity is a career imposed on you without any inquiry into your fitness.

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਲ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਗੈਰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਅਸਲ ਤੌਰ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਲ ਘਟ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਰੁਚਿਤ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਮਸਕਲਾਂ ਨੂੰ Ignore ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਨਹੀਂ।

ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਚਘਰ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜੀ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਰੋਗ ਮੇਰੀ ਏਸ ਗਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਏ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਡੀਆ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ Infiltrate ਕਰਨ।

ਮੈਂ ਉਪਰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਘਟ ਹੈ ਤੇ ਤੋਖਲਾ ਵਧੇਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਦਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੋਖਲਾ ਇਥੋਂ ਦਾ 'Media' ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਉਭਾਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ (ਜਾਂ ਏਸ਼ੀਆਈ) ਮਾਪੇ ਬੜੇ ਨਿਰਦਈ, ਕੱਟੜ-ਪੰਥੀਏ, ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਅਧੁਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਵਰਲਡ ਇਨ ਐਕਸ਼ਨ' ਤੇ 'ਦਿਸ ਵੀਕ' ਆਦਿ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਰ ਚੋਣ ਨਕਰਾ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਕੁਝ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, "ਉਹ ਬਹੁਤ ਲਕੌਰਾਂ ਦੇ ਫਕੀਰ ਹਨ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਅਨਪੜ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤੀ ਹਨ। ਉਹ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁਤਰ ਹਨ। ਉਹ ਧਰਮ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਰੁਚੀ ਰਖਦੇ ਹਨ ਆਦਿ।" ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੀਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਲਭੀ ਜਿਹੜੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ? ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਜਾਣਕੇ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੜ ਤਸਵੀਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਕਾਟ ਲੈਂਡ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿਤਰ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਕਾਚ ਮੁੰਡਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰਚਾਉਣ 'ਚ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਚਾਹੇ Arranged ਹੋਵੇ ਤੇ ਚਾਹੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਦੋ ਵਧੇ ਵਧੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰੀ ਇਹ ਯਤਨ ਅਸਫਲ ਵੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਇਹ ਯਤਨ ਵਧੇਰੇ ਸਫਲ ਹੈ। ਪਰ ਕਦਾਚਿਤ ਮੈਂ ਇਥੇ ਏਸ ਗਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਸ ਗਲ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀਆਂ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਆਪ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪਾਤਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਗਲ ਤਦੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਖਾਉਣੀ ਘੇਰਿਆ ਨੂੰ ਤੜ ਦੇਈਏ

ਭਾਵ ਗੋਤਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਰਖੀਏ। ਏਥੇ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਆਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਕੀ ਮਨ ਵਸਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਏਥੇ ਆਏ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਹੋਰ ਸੀ ਹੁਣ ਉਥੇ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਵੀ ਬੜੀ ਅਧੁਨਿਕਤਾ ਆ ਗਈ ਹੈ ਏਥੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਈਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਬਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਬਣਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ A False Pride ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਲਾਜ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਮਨੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਔਲਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ।

ਪੂਰਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਸਿਧੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਣ ਨਾਲ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਪੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਉਹ ਬੜੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਭਾਰਤੋਂ ਸਿਧੇ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਪਣ ਦਾ ਅੰਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰੁਪ ਰੁਪੀਤੇ ਹੀ ਭਾਰਤੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਲਾੜੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਅਸਰ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੈ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਏਡੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਈਸਟ ਅਫਰੀਕੀ ਗਠਰੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਲ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵਹੁਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾੜੇ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਚਲੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਅੰਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਪਾੜਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲਾਲਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਘਟ ਪੜੇ ਘਟ ਲਿਆਕਤ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸੂਝਵਾਨ ਵਰ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਇਝ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ False pride ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਜਾਂ ਜੁਆਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸੀਮਤ ਘੇਰੇ ਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਰੁਤਬਾ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਰਿੰਗ ਲਾਰਡਰ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ, Family you come from is not as important as the family you are going to have। ਕਈਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਦਮ ਸ਼ਾਇਦ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜ ਕਲ ਅਜਿਹੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰਾਸਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਇਹ

ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਸ਼ਾਬੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਸਿਆ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਰੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਸਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੋਖਲ ਧੀਆਂ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਉਤਪਨ ਹੋਏ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗਲ ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਤਸਲੀ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਲਗ ਭਗ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਘਟ ਜਾਂ ਵਧ ਤਾਦਾ ਵਿਚ mistreat ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। H. L. Mencken ਆਖਦਾ ਹੈ 'One issue at least men and women agree, they both distrust women' ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨੂੰ ਹੋ ਸਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਕਥਨ ਹੈ। ਸੱਸ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਾ ਨਾ ਪਸੰਦ ਹੈ ਤੇ ਨੂੰ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ। ਏਥੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੁਰਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਧੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹਾਂ। ਪੁਰਤਰ ਮੇਮ ਲੈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਖੁਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਹੀ ਧੀ ਦੇ ਕਰਮਾਂ (ਅਮਲਾਂ) ਨਾਲ ਬਝੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਬਝੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਧੀ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਜਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਸਾਬਣਾਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਜ਼ੋਰੀ ਹਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਵਾਨ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਲਗ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਿਮਰਤਾ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਸ਼ਾਹ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੋਂ ਫਰੀ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਵੱਜ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਉਚਿਆਂ ਚੁਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ, ਬੱਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਆਗਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਧ ਹੀਰੋ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਜਵਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕੌਮ ਲਈ ਲੜੇ ਮਰਨਾ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਬਲਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਵਿਰੁਧ

ਸਾਡੀ ਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਨੇ ਨਿਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਸਗੋਂ ਸਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਸਾਡੀ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਸਹੀਦ ਗੁਰਦੀਪ ਚੱਘਰ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਦਿਖਾਏ ਖਰੇ ਰੋਹ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਅਤੇ Determination ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੇ ਸਾਉਥਾਲ ਦੇ ਸਿਨਮਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਲੁਟ ਖਸੂਟ, ਆਪ ਹੁਦਰੀ ਵਿਰੁਧ ਉਠਾਈ ਆਵਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨਾ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹੈ ਕਿਉਂ ਉਜ ਇਹ ਘੱਲ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹੈ। ਚਿਟੇ ਨਸਲਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ 'ਇਮੀਗਰਾਂਟ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ 'ਕਾਲੇ' ਗੈਰ ਮੁਲਕੀ ਲੋਕ ਹਨ। ਉਹ ਏਥੇ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਤੇ ਪੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਜੌਨ ਲਸਟਰ ਐਮ. ਪੀ. ਦੀ ਗਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਫੌਂਡਰੀਆਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਲਈ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਭੂਰੇ ਕਾਮੇ ਮੰਗਵਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਏਸ ਗਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਕਾਮੇ ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਬਚੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਕ ਵੀ ਮੰਗਣੇ ਹਨ।

ਸੋ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੁਸ਼ਤ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਮਖ ਲੜਾਈ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਆਪਸੀ ਸਮਝੋਤੇ ਬਾਝਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੀ ਜਾਣੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ False pride ਫੜ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਦੇਵੇ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਮਸਨੂਈ ਜਿਹੀ ਪਛਮੀ ਟੀਪ ਟਾਪ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਡਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬੱਲੀ, ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਵੇ। ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਕੁ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਟੜ ਪੰਥੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਾਇੰਸੀ ਗਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਵੇ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੋਗ ਸੰਗਠਨਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਸਤ ਕਰੇ। ਅਮਰੀਕਿਨ ਫਿਲਮ ਲੜੀ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ 'ਰੂਟਸ' ਤੋਂ ਇਹ ਸਬਕ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰਖਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਵਰਨਾ ਆਪਣੀ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਰਹਿਕੇ ਅਸੀਂ ਹਵਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ Survival ਲਈ ਵੀ ਘੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਘੱਲ ਗੁਪੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਤਿਆਂ ਜਾਣਾ:—

ਜਦੋਂ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ।

ਸਿਟੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੋਰੀ ਆਉ ॥

ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ

ਮਹਿੰਦਰ ਢੰਡਾ

“ਓ ਭਾਪਾ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਨੇਡਾ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਆ ਤੂੰ ਵਸ ਰੋਜ਼ ਬੋਤਲ ਖੋਲ੍ਹ ਐਵੇਂ ਲੱਲੂ ਪੰਜੂ ਕੱਠੇ ਕਰ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿਨਾ” ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਮੱਝ ਦਾ ਸੰਗਲ ਕਿੱਲੇ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਖਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਜਾਏਗਾ ਕਦੇ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਿਆ।”

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਜਮੀਅਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਪਚਵੇਂਜਾ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਂਤੀ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਗਿੰਦਰ ਦੀ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਉਹਦਾ ਨਸ਼ਾ ਉਤਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮਿਲਖੀ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਦੇਬੂ ਦੀਆਂ ਰੰਗਦਾਰ ਫੋਟੋਆਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਮਿਲਖੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਛਤੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਦੇਖੀਆਂ ਸੀ ਘੁੰਮਣ ਲਗੀਆਂ। ਉਹ ਫੋਟੋਆਂ ਜਿਵੇਂ ਦੇਬੂ ਨੇ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਗਏ ਨੇ ਖਿਚਵਾਈਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਆ ਗਏ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਮੇਮ ਨੂੰ ਅਪ ਪਚੱਧੀ ਨੰਗੀ ਦੇਖਕੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲੋਂ ਗਲਾਸੀ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮਿਲਖੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੈਂ ਜਿਹੜਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਜਾਕੇ ਦੇਖੇਗਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਫੋਟੋ ਵੀ ਤੇਰੇ ਘਰੋਂ ਦੇਖਣੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਆ।

ਦੇਬੂ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਗਿਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਮੰਗਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲਾ ਹਰ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਮਹੀਨੇ ਮਿਲਖੀ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਧੇ ਪੀਤਿਆਂ ਦਸਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ। ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਖੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਛੁਡਾ ਲਈ ਤੇ ਮਕਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੌਂਹਣੇ ਛੱਡ ਲਏ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਮਕਾਨ ਦੀ ਚੱਠ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲਖੀ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰ ਸੱਦ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਲੱਥ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਮੰਜੀ ਡਾਹੀ ਤੇ ਲੰਮਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਉਬਾਸੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਭਾਰਾ ਭਾਰਾ ਜਿਹਾ ਲਗਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜੇਬ ਤੇ ਹਥ ਮਾਰਿਆਂ ਦਸ ਰੁਪਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਘੜੀਸਦਾ ਜਿਹਾ ਚਰਨੇ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਬੋਤਲ ਲੈਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਮੁੜਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਝਟ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਬਾ ਦਬ ਚਰਨੇ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਪੁੱਜਾ ਬੋਤਲ ਲੈ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ

ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪਾਈਆ ਕੁ ਪੀ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਾਬ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿਲਖੀ ਦਾ ਮੂੰਡਾ ਦੇਬੂ, ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਪੱਕੀ ਬੈਠਕ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਉਹ ਅਪ ਨੰਗੀ ਮੇਮ ਦੇ ਖਿਆਲ ਆਉਣ ਲਗ ਪਏ ਤਾਂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਡਕੇ ਕਨੇਡਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੋ ਘੁਟ ਹੋਰ ਭਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਗਦੀਸ਼ ਘਰ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੱਸੀ। ਪੰਡਤ ਨੇ ਜੱਟ ਦੇ ਕੋਲ ਬੋਤਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਰ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਨੇਡਾ ਚੁਰਾਸੀ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਗਰੁਪ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਤੇ ਉਥੇ ਵਸ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਗਰੁਪ ਦੇ ਸਭ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਹੋਰ ਘਟ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਸਿਰਫ ਐਂਟਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਹੈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਾ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕਨੇਡਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਬਚਦੀ ਬੋਤਲ ਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ।

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਿਲਖੀ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਦੇਬੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਰੇ, ਹਰੇ ਮਖਮਲੀ ਘਾਹ, ਫੁਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਮੇਮਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੇਲਾ ਦੇਖਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਕਦੇ ਸੱਚਦਾ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਿਧਰੇ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤਾਂ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਦੀ ਕਹੀ ਗਲ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਨੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪੇ ਵਿੱਚ ਕਨੇਡਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਤੇ ਰਬ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਦੀਪੋ ਦੇ ਲਖ ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਕਰਕੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਵੀ ਉਸਨੇ ਕਨੇਡਾ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਹੋਰ ਮੂੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਦਿਲੀ ਆ ਗਿਆ। ਆਉਣ ਲਗਿਆਂ ਜਦੋਂ ਦੀਪੋ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਕੀ ਕਰਾਂਗੀ, ਅਗੋਂ ਹਸਕੇ, “ਤੂੰ ਕੱਟਿਆਂ ਦੇ ਦਹੀਂ ਮਲ ਮਲ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਨੁਹਾ ਛਡਿਆ ਕਰੀਂ,” ਕਹਿਕੇ ਟਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਉਸ ਵਰਗੇ ਚੁਰਾਸੀ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਵਾਪਿਸ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਖਾਤਰ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉਤਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਸੌ ਡਾਲਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਅਗੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਖੀਰ ਅੱਠ ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਹੀ 83 ਹੋਰ ‘ਕਲਾਕਾਰਾਂ’ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਟੁਰਾਂਟੋ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਆ ਲੱਗਾ। ਪੂਰੀ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ

ਸਕੀਮ ਸਫਲ ਰਹੀ ਜੋ ਗਰੁਪ ਐਂਟਰੀ ਲਗਕੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ "ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ" ਲਈ ਐਂਟਰ ਹੋ ਲੈਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਰਾਤ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਦਿਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਖੜੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਲਗਦੀਆਂ ਸੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਜਗਦੀਆਂ ਬਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇਖੀਆਂ, ਇੰਨੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਦੇ ਦਿਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦੀਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਗੇ, ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਮੇਮਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕੀਹਨੂੰ ਦੇਖੇ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ 'ਕਲਾਕਾਰ' ਸਾਥੀ ਨਾਂ ਦਿਸਿਆ ਏਜੰਟ ਤਾਂ ਸੌ ਸੌ ਡਾਲਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਿਸਕ ਗਏ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸਨੂੰ ਪੁਛੇ ਤੇ ਕੀ ਪੁਛੇ ਉਸਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੁਟ ਪੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਥੇ ਕਨੇਡਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਗੂੰਗਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਬੂ ਦਾ ਵੀ ਐਡਰੈਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ ਵਈ ਉਹ ਕਨੇਡਾ ਚਲਿਆ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸੋਂ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਲਗਦਾ ਦੇਖਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਜਾਨਣ ਲਈ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ, ਸਾਰੀ ਗਲ ਦਸਣ ਤੇ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਦੁਆਰੇ ਛੁਡ ਆਇਆ।

ਰਾਤ ਕਾਫੀ ਬੀਤ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਭੁਖ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਨੇਰੇ ਹੋਏ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਪਰ ਦੀਪੋ ਕਦੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧਿਆਂ ਵਗੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੈਣ ਦਿੰਦੀ

ਹੁਣ ਭੁਖ ਲਗੀ ਤੇ ਵੀ ਰੋਟੀ ਮੰਗਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ? ਜਿਸ ਦੀਪੋ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹੱਸ ਕੇ ਟਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਰੋਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।

ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ, ਪਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ। ਪਿੰਡ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁਲ ਦੀ ਬੋਤਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਜ ਆਪਣੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਿਉ ਦਾ ਦਾਦੇ ਵਿਰਸਾ ਵੇਚਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਰਸ ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਦੇ ਉਸਦਾ ਮੁੜਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਗਿੰਦਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਹੁਣਾ। ਕਦੇ ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਰਸ ਤੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨ ਨੂੰ ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਦੀਪੋ ਦੀ ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਕਹੀ ਗਲ "ਮੈਂ ਮਗਰੋਂ ਕੱਲੀ ਕੀ ਕਰਾਂਗੀ" ਮਰਨ ਨਾਂ ਦਿੰਦੀ।

ਪਚਵੇਂਜਾ ਸਾਲ ਦੀ ਰੱਜਵੀਂ ਐਸ਼ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਡਟਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤੇ ਕੰਮ ਲੱਭਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਲਭਣ ਲਈ ਬੌਤੀ ਬਹੁਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਰਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਖਿਆਲ ਮਿਲਖੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮਿਲਖੀ ਹੁਣ ਵੀ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ
ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਠ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ 55 ਆਧੁਨਿਕ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਇਹ ਦੋ-ਭਾਗੀ (ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ) ਐਡੀਸ਼ਨ, ਈਸਟੀ ਸਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਕੰਮਲ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਗਠਾ ਚੁੱਕ ਕਰਵਾਓ।

ਕਾਰਜ: 50 ਰੁਪਏ ਪੇਪਰ ਬੈਂਡ/90 ਰੁਪਏ ਹੱਥੜਾ ਜਿਲਦ
ਇੰਡੀਐਂਟ: 3 1/2 ਪੈਂਡ ਪੇਪਰ ਬੈਂਡ/6 ਪੈਂਡ ਹੱਥੜਾ ਜਿਲਦ
ਕੈਨੇਡਾ: \$ 6.95 ਪੇਪਰ ਬੈਂਡ/\$ 12.95 ਹੱਥੜਾ ਜਿਲਦ
ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਇੰਟਰਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੈਸ, ਬਾਕਸ ਨੰਬਰ 3294 ਵੈਨਕੂਵਰ
ਬੀ.ਸੀ V6B 3X9 Canada

FOR YOUR INSURANCE NEEDS: SUCH AS —

- * AUTO INSURANCE
- * BUSINESS
- * COMMERCIAL
- * HOME OWNERS
- * TRAVEL INSURANCE

BALDEV SANGRA
BUS: (604) 321-4125
RES: (604) 687-7711
PAGER: 7648
RES: 325-5857

ਹਰ ਪਕਾਰ ਦੇ ਬੀਮੇ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰ, ਟੱਕ, ਮਕਾਨ, ਅਤੇ ਕੈਂਪਰ ਆਦਿ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

W. H. Gallagher Ltd.

5186 VICTORIA DR.
VANCOUVER, B.C. V5P 3V2

ਮਨ ਦੀ ਝੁੰਗੀ

ਲੇਖਕ : ਸੰਤੋਖ ਡੀਨਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ 1049/15-B, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਪੰਨੇ : 80
ਮੁੱਲ : 300 ਟਾਕਰ

'ਮਨ ਦੀ ਝੁੰਗੀ' ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਈ ਸੰਤੋਖ ਡੀਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੂਲ ਸੋਮਾ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਕੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਵਿਧਗੀਤ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਲੱਛਣ ਸੁਖਮਤਾ, ਸਹਜਤਾ ਤੇ ਸੰਕੇਤਾਵਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ *Mundane level* ਤੇ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ *Mundane existence* 'ਚੋਂ ਕਾਵਿਕ ਪ੍ਰਤਿਤਾ ਸੁਖਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਥੂਲ ਅਤੇ ਸੁਖਮਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ।

'ਮਨ ਦੀ ਝੁੰਗੀ' ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸੁਖਮਤਾ ਤੌਰ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਅਕੇਰੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਚਾਹਿਤ ਗਿਣਤੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਤਾ, ਸੰਕੇਤਾਵਤਾ ਜਿਥੇ ਅਲੋਪ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਹਜਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਅਵੇਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਅਤੇ ਕੈਲੀ ਪੱਖੋਂ - 'ਦੇਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕਈ ਦਾ ਕਾਵਿ - ਅਨੁਭਵ ਅਜੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਡੂੰਘੇਰਾ 'ਤੇ ਵੀ ਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰੋਮਾਂਸ ਵਾਲੀ, ਕੁੱਝ ਸਮਾਜ ਵਾਲੀ, ਕੁੱਝ ਹੱਸ ਵਾਲੀ ਤੇ ਕੁੱਝ ਨਿਰੋਲ ਕਲਪਨਾ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਹ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਕੁੱਝ ਕਾਵਿ - ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

"ਉਜ ਮਾਰਿਦੀ ਤੋਂ ਇਸੇ ਮਾਰਿਦੀ ਦੀ
ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਰੰਗਤ ਦੂਦ ਸਵਾਈ।
ਬ੍ਰਿਹ ਬ੍ਰਿਹ ਕਰਦੀ ਨੀ ਮੈਂ
ਗਈ ਬ੍ਰਿਹ ਦੇ ਸੰਗ ਪੁਕਾਈ।" (ਪੰਨਾ 45)

ਡੀਨਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ 'ਚੋਂ ਚਾਹ 'ਤੇ ਵੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੇਸ਼ਕ ਕੁੱਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਰੰਗ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਸਨਮ ਦੇਵੇ।

ਸਮੀਖਿਆ : ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਬਾਰੋਂ ਆਇਆ ਆਦਮੀ

ਲੇਖਕ : ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ
ਸਫੇ : 105
ਕੀਮਤ : 2 ਟਾਕਰ

'ਬਾਰੋਂ ਆਇਆ ਆਦਮੀ' ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਲੱਗਭੱਗ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁੱਚ ਅਮਰਜੀਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤੀਸਰਾ ਪੜਾਅ ਦੇ ਹਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਗਿਰਦ ਸਿਹਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਕ ਧਰੁਵ ਅਹਿਮ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰ'

'ਪਾਠ' ਦੀ ਸ਼ੋਭ ਦਾ ਤੰਦੁਆ ਸਾਡੇ ਜਿਹਨ ਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਫੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਪਾਠ' 'ਪੰਜਾਬ' ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਿਹਨੀ ਝੋਲ ਲਾ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਥੇ ਕਿਰਸਾਨੀ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਸਕੂਨ ਲੈਣ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਪਾਠ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ "ਕੀ ਛੱਡੋ ਤੇ ਕੀ ਫੜੋ" ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅਮਰਜੀਤ ਜਿਸ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਪੀੜੀ ਪਰਫਲ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਦ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰਾਮੀਨ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਆ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਉਹਨਾਂ ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਫਲ ਕਾਰਨ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਗੁੱਝਾਂ, ਦੁੱਖਾਂ, ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ, ਗਹਿਣੇ ਪਈਆਂ ਭੋਜਾਂ, ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਏ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇਪਾ ਕੱਟੀਆਂ ਸੱਸਾਂ ਤੇ ਨੋਹਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਠੱਠ, ਪਗਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਘੋਰਤਾ ਨੂੰ ਦਾਹੁਣਾ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਚਲ ਕੱਢੇ ਪਸ਼ੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਲਉਣਾ, ਆਦਿ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਤ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਤ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਕੇ ਵੱਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਰਾਮੀਨ ਕਿਰਸਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਸ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਫਰਸ਼ੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਆਪ ਸੰਮਿਆਂ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਰਸਾਨੀ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਖਾਤਰ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਾਧਾਰਣ ਸੂਝ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਸਾਨੀ ਸੂਝ, ਕਰਸਾਨੀ ਮਾਜ਼ੂਮਤਾ, ਤੇ ਕਰਸਾਨੀ ਨੁਕਰਾਪਨ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਉਹ ਪਈਆਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਦੇ ਕਰਸਾਨੀ ਠੱਲ ਲਭਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਕਰਸਾਨੀ ਫੀਰ ਨਾਲ ਆਫ਼ਰੇ ਹੋਏ ਕਰਸਾਨੀ ਰਿਖਾਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਆਪ ਹੀ ਫਾਹਾਫਾ - ਫਾਹਾਫਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤ ਤੋਂ ਮਠੁੰਡੇ ਇਹ ਖਾਤਰ ਅਜੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਤੇ ਕਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੜ੍ਹ ਇਸ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜੜ੍ਹ-ਵਹੁੰਦੇ ਰੱਖ ਫਾਂਗ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਈ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਕਟ ਇਸ ਜੜ੍ਹ-ਵਹੁੰਦਾ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੇ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਾ - ਮੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਸਾਨੀ ਠੱਲ ਲੋਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਸਾਨੀ ਨੁਕਰਾਪਨ ਦੀ ਸਾਰਨ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਰਦਾਰਕ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਤੇ ਮਧੀਰਿਆਂ ਤੋਂ ਗਹਿਣ ਖਾਤਰ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਰੂਮੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਜੜ੍ਹ-ਵਹੁੰਦਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਂਫ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕੇਵਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੌਰ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਕਸਾਰ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਫੀ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਮਰਜੀਤ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਖੜ ਸ਼ਰਤੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਣ ਤੋਂ ਗਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਲੇਖਕ ਹੈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਇਕ ਇਸੇ ਸਫਲ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਤੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕਰਸਾਨੀ ਮਸ਼ੂਮਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਸੱਚੀ ਸੱਚੀ ਦੇ ਖਾਤਰ ਪਾਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ " ਖੁਤਾ ਆਪਣੇ ਰਗ ਦੀ ਵੀ ਕੁੱਝ ਸੋਝ, ਤੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆਂ, ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਅਗਲਿਆਂ ਠੱਲ ਕੇ ਸਾਰ ਦੇ ਦੇਣਾ। ਸਾਡੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੁਲ ਤੁਰੇ। ਤੁਸੀਂ ਕੌਣੇ ਪੜਦੇ... (ਜ਼ਮੀਰ)

ਏਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਾਤਰ 'ਤਾਈ' ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਫਾਤ ਗਾਂਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਆਰਥਕ ਅਧਾਰ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ... ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ... " ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ... ਖਾਹਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਹੈਗਨ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਾਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣਾ ਕੋਈ ਫਿਰਗੀ ਹੈ?"

ਲੇਖਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਚਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਆਰਥਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਪਰਚਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਫਿਰਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਖੁੱਦ ਕੇਵਲ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੇ ਉੱਤਰ ਲੋਕ ਸਦੀ ਧਾਰਮ ਦੀ ਸੂਝ ਤੇ ਆਣ ਵੀ। ਖੁੱਦ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਕਲਾਤਮਕ ਕੋਠਿਆਈ ਨਹੀਂ ਘੋਲਦਾ।
 ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਦ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਾ
 ਲੋੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਗਿਣਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕਮੀਰ ਦੇ ਟੀਰੀ ਮਾਪੇ - ਟੀਰੀ ਦੀ ਖਿਲੀ ਉਡਾਂ ਉਡਾਂ ਹੈ।
 ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਈ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਤੋਰ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਕੋਠਿਆਈਆਂ
 ਹਨ। ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਏਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸਦਕਾ ਖਿੱਤਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਸ
 ਪਾਸੇ ਖਿਆਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਮਰਜੀਤ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬੜਾ ਸੁਰੇਤ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਫ
 ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਬੋਲੀ ਸਿਰਫ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸੋਚਕ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਸਿਰਫ ਪੁੱਤੀ ਸੁਰ ਬੇਤੰਨ ਹੋਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਨਹੀਂ - ਨਾਂ ਸਨਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕਹਾਣੀ ਉਸਦੇ ਜ਼ਿਹਨ
 ਤੇ ਕਲਮ 'ਚੋਂ ਫੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬਹਾਰ ਦੀ ਝੋਲ ਵਿੱਚ ਠੁੱਧਾਂ 'ਚੋਂ ਸੋਜਰੀਆਂ ਕਰੂੰ ਖਲਾ ਫੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ
 ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਹੈ।

'ਬਾਠੇ ਆਇਆਂ ਆਦਮੀ' ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰਜੀਤ ਆਪਣੇ
 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ) ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਨਾਲ
 ਨਿਰਖਣ-ਪਰਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
 ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੌਮ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਖਦੀ ਪਰਖਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖ ਜਾਂ ਅੰਨਕ ਨਾਲ
 ਦੇਖਣ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਧਾ ਇਹ ਨਿਰਨਿਆ ਹੈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਹ ਏਥੋਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਗੋਰੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ
 ਕਦਰਾਂ ਜਾਂ ਰੀਤਾਂ ਨਿਰਨਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ
 ਮਾਪ-ਟੀਰੀ ਨੂੰ ਭੱਜਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਰਸਾਣੀ ਮਾਪ-ਟੀਰੀ ਤੇ ਵੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਯਤਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਗਾਹੀ ਅਮਰਜੀਤ ਇਕੋਠਾ ਨਹੀਂ - ਸਗੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਗੋਰਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ
 ਇਸੇ ਠਾਂਤ ਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਹੈ ਸਦ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਹੋਰਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ
 ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤੱਕ ਤੱਕ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ
 ਦਾ ਸਾਹਿੱਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ - ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ
 ਨਹੀਂ। ਬਸਰੇ ਦੀ ਆਰਥਕ ਲਾਮ ਨੂੰ ਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿੱਤ ਹੋਵੇਗਾ। - ਬਸਰੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲਾਜ਼ਾਈ ਕਾਰਨ
 ਬਸਰੇ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿੱਤ ਨਹੀਂ।

੦ ੦ ੦
 ਤਿੰਨ ਕੋਣ

ਲੇਖਕ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ, ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਿੰਦਰ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਵਤੋਲੇ ਦੂਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ

'ਤਿੰਨ ਕੋਣ' ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ ਤੇ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਛੱਪਿਆ ਸਾਂਝਾ
 ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ 19 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ।
 ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਤੇ ਧੰਜਲ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੋਤਲਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕੇੜੇ ਹੈ
 ਤੇ ਇਥੇ 'ਲੋਹੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ' ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਦੇ-ਕਥਤ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਕੋ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਗੈਰ-ਸੁਭਾਵਿਕ
 ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।
 ਕਲਮਲਥਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨੀ ਤੋਰ ਤੇ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਪਯੋਗਵਤਾ ਵਰਗੀ ਸਾਂਝੀ ਹਮਦਰਦੀ
 ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਵਿਕ ਅੰਤਰ ਵੀ ਹਨ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ
 ਧਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਵੇਂ ਕਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖ ਮਰੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਲੁਣ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ
 ਜ਼ਿਹਨੀ ਤੋਰ ਤੇ ਪਰਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਰੋੜੀਲਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਦਾ ਕੋਈ
 ਮਤ ਝੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਉਹ ਕਲਮਲਥਾੜੀ ਨਾਹਰੇ ਚਾਲੀ ਤੇ 'ਰੋਹੀਲੇ ਨਗਮਿਆਂ' ਗਾਹੀ
 ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਏਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਦੂੜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਗਾਹੀ
 ਲਿਆਂਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲਗਾਉ ਹੈ ਨਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਦੋਵੇਂ ਲੇਖਕ ਆਰਥੀ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਅਜੇ
 ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਤੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਕਿ 27 ਗਠੁੱਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀਹੀ ਕਲਮਲਥਾੜੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸਦੀ ਅਗਵਾਈ
 ਪਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਧਾਰਣੀਆਂ
 ਨਹੀਂ; ਸਗੋਂ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਰਸਾਨੀ ਦੇ ਕੁਝ ਉਹ ਵਰਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਮਾਤੀ ਕਰਦਾਰ ਪੈਣੀ-
 ਚਾਰਫੂਆ ਸੀ, ਇਨਕਲਾਬ ਲੈ ਆਇਆ। ਪਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਜਮਾਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁਕਰ, ਹਾਰਮ
 ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਸਮਝੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਧਾਰਣੀਆਂ ਦੇ ਉੱਲਟ ਸਿੱਧਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤ

ਉਹ ਨਿੱਘਰ ਚੁੱਕੇ, ਕੇਡਰ-ਵਿਹੁਣੇ 27 ਗੱਠਾਂ ਪਾਸੇ ਹਾਲੀ ਵੀ ਵੇਦਾਂ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੀਹ ਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ....." (ਸੁਰਿੰਦਰ ਪੰਜਲ)!

ਇਨਕਲਾਬ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ' ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਹਿਅਾਂ 'ਤੇ' ਨਹੀਂ/ ਵੇਦਾਂ ਵਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਢਿਤਾਵਾਂ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਹਿਅਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨਕਮ ਗੰਭੀਰ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਦੋਵੇਂ ਵਧੀ ਜੋਨ ਆਰ ਆਰਕ ਉੱਲੱਸਣ (JOAN OF ARC COMPLEX) ਦੇ ਵੀ ਸਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਤ ਰੂਮੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਬਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਹਿਅ ਸਰੂਰ ਚੁੱਕਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਲਤ ਪ੍ਰਵਰਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦਸੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਅਸਲ ਦੀ ਸਲ ਕਰਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੁਮਾਂਸਵਾਦ ਦਾ ਸੱਕ-ਜਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਰਦ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਹਿਅ-ਵਾਜ਼ੀ 'ਤੇ' ਸਿਕਾਰੀ ਸਰੂਰ ਇਹ ਸਲ ਕੇਵਲ ਇਹਨਾਂ ਵੇਦਾਂ ਵਧੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਨਹੀਂ... ਇਹ ਦੂਸਰੇ ਸਾਡੇ ਵਧੀ ਹੋਰ ਵਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀ ਵਢਿਤਾ ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਵਲਦਲ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਖੁੱਬ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕੱਠਾਂ ਦੀ ਵਢਿਤਾ ਜਮਾਤੀ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀ ਚੇਤਨਤਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਉਹ ਖੱਲੋਲਤਾਗੀ ਦੇ ਸਤ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਦੀ ਆਹਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਵਢਿਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਸਾਹਬਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ

"ਮੈਂ ਸੰਬੋਧਨ ਹਾਂ....."

"ਤੂੰ ਵੀ ਆਈ 'ਤੇ' ਇੱਠਾਂ ਨਿਦ ਨਿਦ/ ਖੰਘਰ ਹੋਏ ਖਰਦੇ ਠੱਠਾਂ ਨੂੰ
ਜਿੰਨਾਂ ਕਰਦੇ ਦੀਆਂ ਬੁਟਗੀਆਂ 'ਤੇ' ਹੀ ਮਸਲ ਦਿੱਤੀ/ ਠੱਠਾਂ ਨੂੰ ਮਸਲਣ ਦੀ ਹਰ ਕਾਂਟਵੀ ਵਲੀਲ"

'ਤਿੰਨ ਕੋਣ' ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਢਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਠਾਤਮਕ ਨਿਖਾਰ ਵੱਧ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਉਸ ਖੱਸੇ ਤੰਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਇਹਨਾਂ ਵਢਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ-ਕੋਸ਼ਲਤਾ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰੂਰ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਸਿਖੰਦਲ ਵਧੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ "ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਹਮ-ਸਫਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਧੇ-ਬੰਦ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਸੁਰੇਤ ਨਾਂ ਆਰੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਵਧੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ੋਕੀ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਵਢਿਤਾ ਵਿੱਚ) ਜਿਹਨੀ ਵਿਲਾਹ-ਕਸੀ ਕਸੀ ਵੈਂਠੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦੀ ਵਢਿਤਾ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜਿੱਟਲ ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ।

ਇਹ ਵਢਿਤਾ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਦੀ ਇਕੱਠਤਾ 'ਤੇ' ਸਲੋਬ ਵਲ ਨੂੰ ਪਸਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇ ਵਧੀ ਵਾਰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦਾ ਜਿਹਨੀ ਆਪਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਪਸਾਰਨ - ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਿਗਿਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਢਿਤਾ ਗਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਵਢਿਤਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਬਸ ਆਪਣੀ ਵਢਿਤਾ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਸਹਿਰਦ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਿੰਦਰ ਦੀ ਵਢਿਤਾ ਧਾਰਕ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ "ਦੀ ਕੱਠੋਰਤਾ" ਦੇ ਕਸ਼ਟਮਈ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜਤ ਇਕੱਠਤਾ (ਇਕੱਠਾਂ ਨਾਮੁਵਾਲੀਆ) ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਿਆ-ਕੁਲ ਹੈ। ਤੇ ਏਸ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਅਧੀਨ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੇ ਪਸ਼ੂ ਪੁਣੇ ਨੂੰ ਟੱਕਨਾ ਉਸਦੀ ਵਢਿਤਾ ਦਾ ਆਸਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਇਹ ਪੀੜਤ ਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਆਪਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਵਢਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ-ਪੀੜਤ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਉਸਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਸਾਂ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਵੰਨੁਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ, ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚੋਂ ਰਖਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ :

"ਕਲਮ ਮੇਰਿਆਂ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ' ਸੰਗਲ ਛੁੜਕਦੇ ਸਨ
ਉਹੋ ਵੀ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਸਾਂ / ਕਲਮ ਦਾ ਸਾਰ ਵਿੱਚ ਨੀਕਾਮ ਹੋਇਆ
ਉਹੋ ਵੀ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਸਾਂ" (ਆਦਿ ਵਾਸੀ)

ਸੰਗਲ, ਰੱਖ, ਆਦਿ ਵਾਸੀ, ਕੱਕੜ ਦੀ ਮੱਠੀ, ਪੱਥਰ ਸੁੱਗ, ਮਾਰੂਥਲ ਆਦਿ, ਸੁਖਿੰਦਰ ਦੇ ਅੱਤੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਰੁੜੀਗਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਪਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਦੇਲਿਤਗੀਆਂ ਵਢਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿੱਚ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਢਿਤਾ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕੱਠਨਾਈ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੁਸ਼ਟਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਇਰ ਇਹ ਉਸਦੀ ਵਢਿਤਾ ਦਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕੇ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

"ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ" ਬਾਰੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ ਦੇ ਲਿਖੇ

ਲੇਖ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਅਗਸਤ/3 2012

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਫਯੀ ਰਿਤਾਬ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬਾਰੇ ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਆਰਟੀਕਲ ਸੁਝਾਈ - ਅਗਸਤ ਅੰਕ ਵੱਲੋਂ ਦੂਰ ਵਿੱਚ ਫਿੱਕਿਆ। ਉਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਨੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਫੇਸ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ 'ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ' ਉਪਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ 'ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਉਪਰ 'ਕਲੀਕ' ਲਾਉਣ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਫੇਸ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਸੂਫੀ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਇਸ ਗੈਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਰਕਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੂਫੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਤਾਂਵੇਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚੀਤ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਰ ਆਖਰ ਨੂੰ 'ਅਨੇਕਾਂ ਉਤਰਾਵਾਂ ਰਹੁਣ' ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਫਯ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਸਭਾਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵੇਖੀ ਨਹੀਂ ਵੀਤ, ਬਲਕਿ ਇਕੱਠੀਆਂ ਤੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵੇਖੀ ਨਹੀਂ ਵੀਤ। ਕਈ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਾਰ ਦਾਰ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਵੀ ਕਿ ਰਿਤਾਬ ਕਦ ਫਯੇ ਗੀ, ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸਦਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਕਲ ਸਰੋਤਰ ਸਨ। ਇਸ ਰਿਤਾਬ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਰਹੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾ ਧਿਆ - ਇਸ ਦਾ ਰਿਪੋਰੇ ਜਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖੈਰ ਕੀ ਕੇ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਿਰੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੋਝ ਸੰਜਣਾ ਦੀ 'ਬੁੱਖ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਰਿਤਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਸਾਪੁਸਤੀ ਹੇਰ' ਫਯਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਸੁੱਖੀ ਕਹਿਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੌਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਝਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਇਸ ਦੂਜੇ ਪਾਿਰੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਮੀਨੇ ਇਠਾਏ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਟਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੰਧਕਾ ਕਿਉ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਇੰਨੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਲ ਕੋਲ ਕੋਲ ਕਰੋ?

ਇਸ ਰਿਤਾਬ ਲਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਤਿਸੇ ਇਕੱਠੇ-ਦੁਕੱਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਹਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ - ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਵੀ ਹਜ਼ਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਰਿਤਾਬ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ, ਕਰਤਾ ਕੌਣ ਕੀ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾ-ਗਰਫ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੋਰਦਾ ਬਲਕਿ ਅੱਵੇਂ ਕਮਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਹੁਣ ਇਸ ਰਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ-ਜਨਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਏਏ ਵੰਗ ਨਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਫੇਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕਈ ਇਸ ਰਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਕਰਤ ਸਮਾਂ ਪਾਿਰਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਹਿਮਾਂ (ਮੈਂਬਰਾਂ) ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੂਫੀ ਵੈਲ ਕੂਠਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸੂਫੀ ਤੋਂ ਸੁਖਵੰਤ ਦੇ ਤਾਰਤ ਨੂੰ ਰਹਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਖਿੱਠੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਸੂਫੀ ਦਾ ਇਸ ਸੁਖਮ ਤੀਕੇ ਨਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਇਹ ਫੇਸ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਰਥਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਝੇ ਪਾਿਰੇ ਵਿੱਚ ਸੂਫੀ ਜਦ ਕੋਝ ਤੇ ਕੂਠਰ ਵੇਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵੇਹਾਨਾਪਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਕੀਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਖੰਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਸੁਝਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਫਰ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਗੀ ਕੂਠਰ ਕੋਝਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾ ਵੀ ਹੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਿਤਾਬ ਦੇ ਕੋਝੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਦੇ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਦਾ ਤਰ ਸੀ।

ਪਰ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਪਈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਲਦੀਤ ਸੋਹਣਾ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕੇ। (ਕੁਲਦੀਤ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਇਕ ਹੀ ਪਾਠੀ ਨਾਮ ਸਬੰ-
ਧਤ ਹਨ) ਜੇ ਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਂ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝੀਓ ਗੁਰਮ ਦਾ ਵੀ ਜਿਕਰ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਉਸ ਲੋੜ ਨਹੀਂ
ਸਮਝੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਮੀਤਿਕ ਪਾਠੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਮ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਜਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਚਾਰੇ ਲਿਖਿਆ
ਇਸ ਦਾ ਸਨਮ ਤੇ ਵਿਰਾਸ ਹੀ, ਸੂਫੀ ਦੇ ਲੇਖ ਦਾ, ਲਿਖਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਪੰਜਲ ਦੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਵਿਧੇਰ
ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਫੀ ਉਸ (ਪੰਜਲ, ਲੇਖ ਨਾਂ ਵੇਹਾਂ) ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਸੂਫੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਖਿਆਲ ਸਾਂਝਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ (ਸਨਮ ਤੇ ਵਿਰਾਸ) ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ
ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ' ਦਾ ਟੈਸਟ ਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਕਾਲ
ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਂ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ
ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ) ਚਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਤਾਥ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦਾ 'ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ' ਦਾ ਟੈਸਟ 'ਤੇ 'ਸਾਂਝਾ ਖਿਆਲ' ਉਪਰੰਤ
ਖਿਆਲ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿੱਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਉਹ
ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਲਿਖੇ ਹਨ।

1. ਇਹ ਸਥਾਰਥਰ (FACTUAL) ਚਰਚ ਹੈ।
2. ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿਤਾਥ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਝਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੋ
ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਲੇਖ ਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਵਿਤਾਥ ਛਾਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ)
3. ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

1. ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਦਾ ਮਾੜੀ ਠੱਲ ਹੈ?
2. ਜੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਇਸ ਵਿਤਾਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸ ਵਿਤਾਥ ਨਾਲ ਹੈ? ਅਤੇ
ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ, ਇਸ ਹੀ ਵਿਤਾਥ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਮਤਲਬ??
3. ਕੀ ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਨਮ ਤੇ ਵਿਰਾਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ? ਜੇਕਰ ਸਮਝਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ
ਨਾਲ ਅਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ?

(ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਾਬਾਬ ਚੜ੍ਹੇ ਨਿੱਜੀ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਿਆਲ ਦਾ ਚੋਲ੍ਹਾ ਤਾਂ 'ਹੋਰ' ਹੀ ਹੈ। ਕਰਕੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਸੱਟ ਵੱਜਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ।)

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ - ਪੰਜਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਨਾਉਣਾ
ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਸੂਫੀ ਦਾ ਇਸ ਕਥਨ 'ਚ ਸਕੀਨ ਹੈ? ਜਾਂ ਉਹ ਪਰੰਪਰਾਵਾਰ ਨੂੰ ਟੁਟਣਾ ਵੇਖ
ਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ?

ਜੇਕਰ ਸੂਫੀ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ-
ਨਿਪਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਡਵਾਂ ਪੈਰ-ਗਾਠ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜਤਾ
ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇੰਤੀਆ
ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਲੰਬੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਦੇਈਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਜੋ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ
ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਪਰ (ਗੁਰ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ) ਮੈਂ ਇਹ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ਰੱਖੀ (ਕੋਈ ਪੁੱਛ, ਤੁਸੀਂ ਅਜਮੇਰ
ਦੇ ਆਖੇ ਕਿਉਂ ਲੱਗੇ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ??) ਜੇਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜ ਦੇਈਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।
ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਫੇ ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਵਿਧੇਰ
ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।"

ਯਾਠਰ ਟੋਸੌਤੋ! ਕੀ ਇਹੀ ਸੂਫੀ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਉੱਖ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਦੂਜੇ ਲੇਖਾਂ ਲਈ)

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਕ ਸੁਲੋਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਆਪ ——— ।
ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ
ਪੰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਫੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵੇਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਕੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ
ਤੇ ਜਾਂਦਾ — ਇਸ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 6 ਸਫੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਲੇਖਕ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਹਨ।

ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਅਜ਼ਮੇਰ ਜਾਂ ਯੰਜਨ ਜਿਨੇ ਸਫੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਪੇ-ਸਾਢੇ ਸ਼ਬਦਾ ਵਿੱਚ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ' ਇਕ ਆਪ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਰਹ ਸਕਿਆ।

ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਅਜਿਹੇ ਟੋਸ਼ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨੇ ਫੱਥਣੇ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ
ਇਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਵਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਜੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ' ਮੁਕਾਬਲਨ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਸਾਫ਼ਰ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਰਥ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪੈਰਾਗਰਾਫ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਹੋ ਸਕਦਾ ਮੇਰੇ ਇਸ ਰੋਸ ਦਾ ਕੋਝਸਾਥੀਆਂ
ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਲੱਗੇਗਾ।"

ਸੁਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਸਾਥੀ' ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਨਾਂ ਲੱਗੇ, ਇਹ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ ਹਰਕਤ ਤੇ ਫ਼ੋਟੋ ਦੇ ਗੱਸਾ ਜ਼ਰੂਰ
ਆਇਆ। (ਇਹ ਜੁਆਬ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਰਾਕੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ) ਸੁਫੀ ਆਪਣੀ ਮਕਾਮੀ
ਨੂੰ 'ਰੋਸ' ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਲਵੰਤ ਸੋਠਾ ਨੂੰ ਗੰਢ ਕੇ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ, "ਹੋ ਸਕਦੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ
ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਈ ਚਹੁਤਾ ਥਾਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ।"

ਅਖੀਰਲੇ ਪੈਰਾ-ਗਰਾਫ ਵਿੱਚ ਸੁਫੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਪਰ ਸਦੀਈ
ਧੱਕਾ ਵਢਕੇ ਕਲੰਕਤ ਤੇ ਜ਼ਾਹਾ ਗਰਦਾਨਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਿਲਕੁਲ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਉਪਰ ਹਮਲਾ
ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਇਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸੁਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਫਰਮਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਅਸੀਂ
ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਈਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਇਸਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਆਪ ਹੁਟਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦਾ
ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਮੁਜ਼ਬ ਤਬਦੀਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਪ੍ਰਦੇਸ਼
ਜਾਂ ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅੱਪ ਲਿਖਣ ਲਈ ਹੋਣਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਚਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੁਫੀ
ਅਮਰਜੀਤ ਇਸ ਟੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੁਫੀ ਨੇ
ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਖਾਰ ਦੀ ਜਿਯੂਣ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਨੇ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇਕਰ ਸੁਫੀ ਦਾ ਯੰਜਨ
ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਨੂੰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਿੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਜ਼ਿੱਠੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਬੜੀ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ, ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਰਕਤ
ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਛਪ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਜੇਕਰ ਸੁਫੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ
ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੰਦਾ।
ਨਾਂ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਆਇਆ, ਲਿਖ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਛਪਣ ਲਈ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ
ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ
ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਥੇ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਗੀ ਕਾਰਨ ਸੁਫੀ ਅਮਰਜੀਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀਅਤ ਦਾ ਚੋਲਾ ਲੀਰੋ ਲੀਰੋ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀ
ਆਪ ਹੁਟਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਤਨੇ ਵਚੇ
P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C. V5W 3V2

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸ੍ਰੀ
* ਮੈਂ ਡੇ ਗੁਰੂ ਤੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਿਰਧਾ
ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ
ਲਈ ਵਤਨੇ ਵਚੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਉ।
* ਮੈਂ ਲੋ ਗੁਰੂ ਤੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਿਰਧਾ
ਕਰਕੇ ਉਤਮੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਾਰ ਮੇਰੇ
ਸਨੇਹੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਤਨੇ ਵਚੇ
ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਉ।

ਜੇਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਬਦਲੇ
ਵਿਰਧਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ:
i) ਲਵਾਂ ਪਤਾ
ii) ਚਿੱਠੇ ਕੰਧਾ
iii) ਧੰਸਦਲ ਕੋਡ ਕੰਧਾ
iv) ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਕੰਧਾ
ਸਾਨੂੰ ਤੇਜ਼।

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰ To

WATNO DUR

P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C. V5W 3V2

Second class mail Reg. No. 3233

G R E E T I N G S

& HAPPY NEW YEAR!!

FROM:

WATNO DUR

Goyal Import-Export Ltd

PROUDLY

IMPORT-WHOLESALE-RETAIL

ANNOUNCE THE ARRIVAL OF NEW FILMS ON

Esquire

QUARBANI
SWAYAMVAR
RED ROSE
JYOTI BENE JAWALA
ALIBABA AUR 40 CHORE

GOPAL KRISHAN
PHIR WOHI RAAT
JAL MAHAL
SAANCH KO AANCH NAHIN
MAUSAM

SH. RAJINDER GOYAL

Karz- RISHI KAPOOR, TINA MUNIM, SIMI & PRAN.

Unees-Bees- RAKESH ROSHAN, MITTHUN CHAKRAVARTI,
Basu Chatterji's RANJITA, YOGEEA BALI.

Apne Paraye- AMOL PALEKAR, SHABANA AZMI, GIRISH
Rajshree's KARNAD & UPTAL DUTT.

Sunaina- RAMESHWARI, NASEERUDDIN SHAH, VIJYENDRA.

**BLANK VIDEO
CASSETTES**

SEIKO RICOH

GENTS & LADIES WATCHES AT WHOLE SALE PRICES.

ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ

220V BLENDERS, HAIR-DRYERS, FOOD-
PROCESSORS, IRONS (STEAM OR AUTOMATIC),

CASSETTE-RECORDERS.

**TOSHIBA'S
CALCULATORS
AT LOW LOW
PRICES**

4156 FRASER ST. VANCOUVER 873-8308 & 9

WATNO DUR (Far from the Motherland) is a literary and cultural monthly of PANJABI language — the mother-tongue of East Panjab (India) and West Panjab (Pakistan) — published by WATNO DUR PUBLICATIONS (Reg'd). WATNO DUR has been serving Canadian readers since July, 1973. The contributors include well-known Panjabi writers from Canada, India, Pakistan and England.

WATNO DUR

P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C.
V5W 3V2